

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut Politologických studií

Katedra Politologie

Bakalářská práce

2020

Alžběta Součková

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut Politologických studií

Katedra Politologie

**Zastoupení žen ve francouzských parlamentních
volbách v letech 2012 a 2017**

Bakalářská práce

Autor práce: Alžběta Součková

Studijní program: Politologie a mezinárodní vztahy

Vedoucí práce: doc. PhDr. Michel Perottino, Ph.D.

Rok obhajoby: 2020

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracovala samostatně a použila jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne 20. května 2020

Alžběta Součková

Bibliografický záznam

SOUČKOVÁ, Alžběta. *Zastoupení žen ve francouzských parlamentních volbách v letech 2012 a 2017*. Praha, 2020. 56 s. Bakalářská práce (Bc). Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut politologických studií, Katedra Politologie. Vedoucí bakalářské práce doc. PhDr. Michel Perottino, Ph.D.

Rozsah práce: 110 068 znaků (včetně mezer)

Anotace

Tato bakalářská práce se věnuje komparativní analýze voleb do francouzského Národního shromáždění v letech 2012 a 2017 z hlediska zastoupení žen mezi kandidáty a mezi zvolenými poslanci. Zastoupení žen v Národním shromáždění je představeno v historickém kontextu žen v politickém prostoru od Francouzské revoluce, přes získání volebního práva žen po druhé světové válce až k paritnímu zákonu z roku 2000, který přináší zákonné kvóty na zastoupení žen v politických institucích a funkcích. Práce se zabývá faktory, které ovlivňují vstup žen do politiky a jejich počet, například volebním systémem Francouzské Páté republiky při volbách do Národního shromáždění nebo nastavením kvót na zastoupení žen a také indikátory, které určují skutečnou moc a důležitost žen v politice. Komparace legislativních voleb v roce 2012, kdy zvítězila Socialistická strana a legislativních voleb v roce 2017, kdy většinu získalo nové politické uskupení En Marche, se zabývá především rozdílným přístupem politických stran k zákonu parity a genderové rovnosti a posléze také rozdíly při obsazování klíčových postů v Národním shromáždění. Závěr práce představí výsledky analýzy, které buď potvrdí nebo vyvrátí hypotézu nárůstu počtu žen v Národním shromáždění ve volbách 2017 oproti volbám 2012 a nabídne faktory a vlivy, které k potenciálnímu nárůstu přispěly.

Annotation

This bachelor's thesis deals with a comparative analysis of the elections to the French National Assembly in 2012 and 2017 in terms of the representation of women among candidates and among elected deputies. The representation of women in the National Assembly is presented in the historical context of women in the political space from the French Revolution, through the gain of women's suffrage after World War II, to the Parity Act in 2000, which introduces legal quotas for women's representation in political institutions and functions. The thesis deals with factors that affects women's entry into politics and their number, such as the French Fifth Republic's electoral system in elections to the National Assembly or setting quotas for women's representation, as well as indicators that determine the real power and importance of women in politics. The comparison of the legislative elections in 2012, when the Socialist Party won, and the legislative elections in 2017, when the new political group En Marche won the majority, deals mainly with different approaches of political parties to the law of parity and gender equality and then also with differences in filling key positions in the National Assembly. The conclusion of the thesis presents the results of the analysis, which will either confirm or refute the

hypothesis of an increase in the number of women in the National Assembly in the 2017 elections compared to the 2012 elections and offer factors and influences that contributed to the potential increase.

Klíčová slova

ženy v politice, Národní shromáždění, Francie, volby, politické strany, kvóty, parita

Keywords

women in politics, National assembly, France, elections, political parties, quotas, parity

Title

Representation of women in the French parliamentary elections in 2012 and 2017

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala doc. PhDr. Michelu Perottinovi, Ph.D., za trpělivé vedení práce, čas, ochotu a cenné rady, díky kterým mohla práce vzniknout. Poděkování patří také mé rodině a blízkým, kteří mi byli během psaní práce oporou.

Obsah

<i>Úvod</i>	<i>1</i>
<i>Metodologická východiska práce</i>	<i>2</i>
1 Zastoupení žen v politice v kontextu francouzského politického systému	3
1.1 Historie žen ve francouzském politickém prostoru	3
1.1.1 Počátky žen v politice – Velká francouzská revoluce	3
1.1.2 Od revoluce do revoluce (1792-1848).....	3
1.1.3 Druhá a třetí republika.....	4
1.1.4 Role církve v boji za volební právo žen	6
1.1.5 Vichystický režim a role ženy	8
1.1.6 1944: volební právo žen, role Charlese de Gaulla a poválečná situace	8
1.2 Ženy v politice: 1944 – počátek 21. století	9
1.2.1 Důvody pro získání volebního práva pro ženy	10
1.2.2 Čtvrtá republika a první viceprezidentka Národního shromáždění	12
1.2.3 Padesátá a šedesátá léta	12
1.2.4 Sedmdesátá léta a zákon Veil.....	13
1.2.5 80. a 90. léta	15
1.2.6 Zákon ze 6. června 2000 a následné kroky.....	17
2 Analýza zastoupení žen v parlamentních volbách 2012 a 2017	19
2.1 Ženy v politice – faktory a indikátory od roku 2000	19
2.1.1 Faktory ovlivňující vstup žen do politiky.....	20
2.1.2 Indikátory postavení žen v politice – politické funkce.....	29
2.2 Volby do Národního shromáždění 2012	30
2.2.1 Kandidátky do Národního shromáždění.....	32
2.2.2 Ženy zvolené do Národního shromáždění	32
2.3 Volby do Národního shromáždění 2017	35
2.3.1 Kandidátky do Národního shromáždění.....	36
2.3.2 Stranická politika hnutí En Marche a Emmanuela Macrona	37
2.3.3 Ženy zvolené do Národního shromáždění	38
2.4 Důsledky a rizika proměny složení v Národním shromáždění	41
<i>Závěr</i>	<i>43</i>
<i>Summary</i>	<i>45</i>
<i>Použitá literatura</i>	<i>46</i>
<i>Seznam zkratek</i>	<i>54</i>
<i>Teze bakalářské práce</i>	<i>55</i>

Úvod

Francie se od počátku 90. let 20. století snaží narovnat politické příležitosti pro muže a ženy, a to za použití v Evropě málo využívaných zákonných kvót. V roce 2000 byl schválen zákon o paritě, který má účinněji podporovat politické strany při nasazování ženských kandidátek. Přes toto relativně striktní opatření se počet žen ve francouzské politice zvedá jen velmi pomalu. Nejsložitěji se narovnání příležitostí implementuje ve volbách do dolní komory Parlamentu, tedy do Národního shromáždění, kde existuje hned několik způsobů, jak zákon o paritě obejít.

Více než deset let poté, co zákon nastavující kvóty na zastoupení žen ve volbách do politických institucí vešel v platnost, ženské kandidátky nepřekročily 40 % z celkového počtu kandidátů. Do Národního shromáždění se v roce 2012 nedostalo ani 30 % žen z celkového počtu zvolených poslanců, a to i přesto, že většinu v dolní sněmovně získala Socialistická strana, která se, i se svým lídrem a nově zvoleným prezidentem republiky Françoisem Hollandem, k paritě z existujících stran stavěla nejlépe.

Poslední volby do Národního shromáždění však byly poznamenány nástupem nových faktorů, které potenciálně mohou mít vliv na reprezentaci žen v dolní komoře Parlamentu. Kromě tradičních faktorů jako je socioekonomická situace žen ve Francii, volební systém nastavený pro volby do Národního shromáždění nebo přístup politických stran k problematice genderové rovnosti se v posledních volbách objevil nový vliv. Na politickou scénu vstoupilo nově vzniklé hnutí République en Marche, jehož lídr Emmanuel Macron vyhrál měsíc před legislativními volbami volby prezidentské. Uskupení, které se profiluje jako středové, liberální a proevropské, dávalo během předvolební kampaně důraz na paritu v politice a vysokých úřednických funkcích, což se odrazilo i na sestavení kandidátek hnutí do voleb do Národního shromáždění.

Práce se tedy bude věnovat převážně oněm faktorům, ovlivňujícím vstup žen do politických funkcí a srovnávat jejich vliv a dopad na dvoje po sobě jdoucí legislativní volby. Reprezentace žen v politice bude uvedena v historickém kontextu kladoucím důraz na druhou polovinu 20. století, kdy se v oblasti odehrál nejvýraznější vývoj. Kandidátky a zvolené poslankyně ve volbách v letech 2012 a 2017 nebudou podrobeny komparativní analýze pouze na základě jejich faktického počtu, ale také na základě obsazení klíčových pozic v nově vytvořené dolní komoře a v politických skupinách Národního shromáždění.

Metodologická východiska práce

Tato bakalářská práce zkoumá dva konkrétní případy voleb do francouzského Národního shromáždění, proto bude z metodologického hlediska použita komparativní studie, která „zkoumá dva nebo několik případů a provádí jejich srovnávací analýzu“ (DRULÁK a kol. 2008, 62). Konkrétně pak půjde o komparativní studii typu „kontrastu kontextů“, která se zaměřuje na specifické rysy jednotlivých případů, které vedou k rozdílům mezi zkoumanými případy (ibid. 66-67).

Samotná komparace voleb bude provedená na základě kvantitativního rozdílu v zastoupení žen mezi kandidáty a mezi zvolenými poslanci Národního shromáždění ve dvou po sobě následujících volbách. Zároveň nebude vynechán kvalitativní aspekt v podobě důležitosti zastávaných postů poslankyněmi zvolenými do Národního shromáždění v letech 2012 a 2017.

Na základě výzkumných otázek: *Vzrostl oproti roku 2012 v roce 2017 počet žen kandidujících a zvolených do francouzského Národního shromáždění? Jaké jsou faktory ovlivňující počet žen v Národním shromáždění? Má na zvyšování počtu žen v Národním shromáždění podíl politika hnutí République en Marche?* se bude práce věnovat jednotlivým faktorům majícím vliv na vstup žen do dolní komory francouzského Parlamentu a následně komparaci dvou stanovených voleb z pohledu reprezentace žen mezi kandidáty a poslanci. Na základě zkoumání pak dojde k ověření či vyvrácení hypotézy: *Počet žen v Národním shromáždění stoupá, mezi faktory přispívající k nárůstu patří i politika hnutí En Marche.*

Práce bude čerpat především z literatury a vědeckých článků ve francouzském a anglickém jazyce. Půjde převážně o literaturu zabývající se historií a kontextem žen ve francouzském politickém prostoru. Nejpodstatnějším zdrojem budou nejen během srovnávací analýzy oficiální záznamy a statistiky francouzského Národního shromáždění, týkající se voleb a zvolených poslanců, obsazení postů ve stálých komisích a sestavení a předsednictví politických skupin. Tyto záznamy budou z části aktuální a odrážející stávající situaci po volbách v roce 2017 a zčásti pocházející z archivů Národního shromáždění v případě pokrývání informací o XIV. legislatuře po volbách v roce 2012.

1 Zastoupení žen v politice v kontextu francouzského politického systému

1.1 Historie žen ve francouzském politickém prostoru

1.1.1 Počátky žen v politice – Velká francouzská revoluce

Počátky moderního politického státu ve Francii jsou neodmyslitelně spjaty s Velkou francouzskou revolucí a od té doby je také podstatné sledovat roli ženy ve francouzské politice. Francouzské Národní shromáždění je vyhlášeno 17. června 1789, měsíc po setkání generálních stavů ve Versailles, zástupci Třetího stavu. Toto shromáždění v různě odchýlených formách přetrvává jako dolní komora francouzského parlamentu až do současnosti.

Velká francouzská revoluce ve Francii nastolí nový koncept vládnutí, ve kterém už hlavou státu není monarcha, ale zástupci národa. Deklarace práv člověka a občana je schválena Národním shromážděním 26. srpna 1789 a stává se výchozím bodem k vytvoření nové ústavy, která má zaručit rovná práva občanů (Déclaration des Droits de l'Homme et du Citoyen, 1789).

Revoluční změny roku 1789 se žen týkají spíše okrajově, a to paradoxně tak, že zcela potlačí dosud platná minimální práva žen zasahovat do politického dění. Během Starého režimu totiž žena, pokud spadala do kategorie majetná vdova nebo abatyše, měla právo volit své zástupce do generálních stavů, přestože nemohla být sama volena.

Dekret z 22. prosince 1789 nepřímo vylučuje z politického života všechny ženy, definováním statutu tzv. aktivního občana, který má možnost volit a být volen a kterým se žena stát nemůže (Loi de 22 décembre 1789, články 2 a 3). Tento dekret později ještě potvrdí ústava z roku 1791, která také odebírá některé pravomoci panovníkovi ve prospěch parlamentu a nastoluje tak ústavní monarchii (Constitution de 1791, hlava 2, článek 2). Ta nemá dlouhého trvání a končí o rok později vyhlášením republiky.

1.1.2 Od revoluce do revoluce (1792-1848)

Postavení žen v politice se od francouzské revoluce až do počátku 20. století téměř neposunulo. Přestože se během konce 18. a celého 19. století ve Francii vystřídalo několik politických režimů, pozice a možnosti ženy v politice se nezměnily.

Od počátku první republiky se míra zapojení žen do politického života řídí stále podle ústavy z roku 1791. Ve veřejném prostoru existuje debata o volebním právu pro ženy, rozvířená převážně osvícenským politologem a filozofem Nicolasem de Condorcetem a jeho textem, který se vysloví pro přidělení statutu občanství ženám (CONDORCET, 1789) a také textem

Deklarace práv ženy a občana (DE GOUGES 2003, 223-226). Ten vydá spisovatelka Olympe de Gouges (MOUSSET, 2003). K žádným skutečným činům ale nedojde, neboť naprostá většina francouzských poslanců zrovnoprávnění odmítá. Po popravě královské rodiny v roce 1793 vychází 24. června 1793 v platnost „horalská“ ústava, která potvrdí dekrety z předchozího roku. Ty ustanovují mimo jiné nový exekutivní a legislativní orgán – Národní konvent.

Přestože se ženy oficiálně do politického dění zapojovat nemohou, realita se v porevolučních letech často rozchází s teorií. V menších obecních volbách se objevují záznamy žen voliček, vdov nebo neprovdaných žen, které vlastnily majetek (ABERDAM 2005, 4).

V roce 1795 se vlády ve Francii ujme Direktorium, které nastolí dvoukomorový systém, kde nižší komorou je tzv. Rada pěti set. Po převratu v roce 1799 se moci chopí Napoleon Bonaparte jako první konzul první francouzské republiky, která se v roce 1804 změní na první francouzské císařství. Doba poznamenaná napoleonskými válkami se pojí s Občanským zákoníkem (*le Code Napoleon*) z roku 1804, který, ač vnímán jako krok k rovnoprávnosti a demokratičnosti, určuje, že žena nemá žádná vlastní práva a považuje ji za nutně poslušnou muži (*Code civil des francais*, 1804). Žena je tedy podřízena nejprve otci a později manželovi, který za ni dělá veškerá právní a občanská rozhodnutí. Je vnímána jako majetek muže, nemá například právo na studium, na svou výplatu, ani na své děti, vše podléhá vůli jejího muže. Občanský zákoník s definicí ženy jako podřízené muži je platný až do roku 1938, tedy více než celé století.

Po Napoleonově pádu je ve Francii obnovena monarchie Bourbonů s Ludvíkem XVIII. Ta stanoví dvoukomorový parlament, dolní komora nese název Poslanecká sněmovna. Vláda Bourbonů je ještě krátce přerušena Napoleonovým stodenním císařstvím, po porážce u Waterloo je ale monarchie znovu obnovena. Občanský zákoník zůstává v platnosti. V roce 1830 se monarchie po Červencové revoluci stává postupně liberálnější režimem v čele s Ludvíkem Filipem Orleánským. Monarchie tak vytrvá až do roku 1848.

1.1.3 Druhá a třetí republika

Od roku 1848 se ve Francii i ve zbytku Evropy pomalu probouzí aktivnější ženské hnutí. Dne 24. února 1848 je vyhlášena druhá francouzská republika a o několik dní později je zavedeno všeobecné volební právo, tedy přesněji volební právo pro všechny muže starší 21 let (GARRIGOU 2002, 269-271). V květnu stejného roku je lidem zvoleno Národní shromáždění, v prosinci je pak prezidentem zvolen Ludvík Napoleon Bonaparte.

Již před rokem 1848 začínají fungovat ženské spolky, kde se angažují především levicově a

progresivně smýšlející ženy z nižších tříd. Díky svobodě slova po revoluci vzniká list Hlas žen, který se profiluje jako „*socialistický a politický deník, který se zabývá zájmy všech*“ (La voix des femmes, 1848). Za jeho založením stojí spisovatelka a novinářka Eugénie Niboyet. Většina ženských aktivit je nelegální, protože žena nemá právo účastnit se veřejné debaty ani být členkou klubů.

V roce 1852 se z republiky stává císařství, původně jako diktatura Napoleona III., ten později uvolňuje povahu režimu. Císařství končí prusko-francouzskou válkou v roce 1870, zajetím Napoleona III. a vyhlášením třetí republiky. O dva roky později je v Paříži vyhlášena Pařížská komuna, kde se socialisté postaví buržoazii a vláda uprchne do exilu ve Versailles. Komuna vydrží jen málo přes dva měsíce, během nichž ale zavede několik zákonů směrem k rovnoprávnosti žen, například řeší práci žen a stejnou mzdu (BEREGI 1971, 132).

V roce 1880 vzniká první veřejné gymnázium pro dívky. Také v osmdesátých a devadesátých letech devatenáctého století vznikají noviny věnující se problematice ženské emancipace a volebnímu právu. S přelomem století se tvoří stále více organizací s programem volebního práva pro ženy. Ve Velké Británii v roce 1903 vzniká pojem sufražetka a zároveň s jeho vznikem se hnutí za volební právo žen rozděluje na militantní (sufražetky) a pacifistické (sufražistky) křídlo.

První reforma občanského zákoníku z roku 1804 je datována do roku 1907. Zákon nově umožňuje vdaným ženám svobodně nakládat se svou mzdou. Zákon je propagován především Jeanne Chauvin, první advokátkou ve Francii, která se zaslouží o budoucí vývoj rodinného práva (ROCHEFORT 1998, 1-3).

O tři roky později, v roce 1910, se dvě desítky žen rozhodnou kandidovat v parlamentních volbách, jejich kandidatury jsou ale ignorovány (GARRIGOU 2002, 273). O rok později se poprvé v Evropě v masovém měřítku slaví Mezinárodní den žen. Ten je brán především jako příležitost pro manifestace za volební právo žen.

První světová válka změní mimo jiné také pracovní situaci ve Francii. Nedostatek pracovní síly kvůli odchodu mužů na frontu, ženy dostane na různorodá profesní místa. Konec války poté přinese u části společnosti další vlnu nespokojenosti s pozicí žen, existuje představa, že jelikož ženy bojovaly za svou zemi, mají nyní právo na volební právo. Zároveň se v tomto období v mnohých sousedních zemích ženy svého volebního práva domohou (ibid. 273).

Ve Francii začíná vycházet politické revue Nová Evropa (L'Europe nouvelle 1918), vydávaná pacifistkou a novinářkou Louise Weiss. V Národním shromáždění je vytvořena skupina pro

volební právo žen, vedená Julesem Siegfriedem, v Senátu je zřízená komise pro přezkoumání volebního práva pro ženy. V roce 1919 projde Národním shromážděním návrh zákona o volebním právu pro ženy, je ale odmítnut většinou v Senátu (GARRIGOU 2002, 274). Ve stejném roce se k politickým právům žen kladně vyjádří hlava katolické církve papež Benedikt XV., což podpoří obavy politických stran z ovlivnitelnosti žen církví, a tedy z ohrožení sekularismu (CHAPERON 2012, 314).

Ženy jsou tedy po válce opět vypuzeny z veřejného prostoru. Podle obecného narativu mají za úkol stát se matkami a znovu osídlit poničenou Francii. To podporuje například vznik Medaile pro francouzskou rodinu, která je od roku 1920 oceněním pro francouzské rodiny s velkým počtem dětí. Ve stejný rok také Národní shromáždění přijme zákon zakazující potraty a antikoncepci (CAHEN 2011, 102-107).

V roce 1925 se komunistické kandidátky neúspěšně pokusí využít mezery v zákoně a kandidovat v komunálních volbách. Po celý zbytek dvacátých a třicátých let se ženy snaží vydobýt si volební právo.

V roce 1936 se do francouzské vlády poprvé dostanou tři ženy, Cécile Brunschvicg, Irène Joliot-Curie a Suzanne Lacore (REYNOLDS 1994, 196-198). Mají na starost vzdělání, vědecký výzkum a ochranu dětí. Ve stejný rok Národní shromáždění již pošesté schválí návrh zákona o volebním právu žen, Senát ho ale nikdy nezařadí na program dne (AN, 2017c).

O dva roky později je zrušena velká část povinností stanovených občanským zákoníkem z roku 1804. Žena má právo studovat na univerzitě, je občansky způsobilá. Některá práva ale nadále zůstávají manželovi, například právo na rozhodnutí ve všem, co se týká dětí. Žena také stále nemůže pracovat bez souhlasu muže. Postupný progres ve feministických otázkách je přerušen začátkem druhé světové války a vznikem Vichystického režimu (ROCHEFORT 2005, 129).

1.1.4 Role církve v boji za volební právo žen

Na přelomu 19. a 20. století existuje ve Francii mnoho protichůdných stran a vlivů, které se z různých důvodů staví proti volebnímu právu pro ženy. Levicové strany, u nichž by se dalo předpokládat, že se tématem boje za ženské volební právo budou zabývat, jako například sociální demokracie, ho odsouvají na pozadí, upřednostňují problematiku rovnosti mezi třídami před rovností mezi pohlavími. Práva žen je třeba alespoň prozatím obětovat pro dobro většího celku, v tomto případě proletariátu (RUBIO-MARÍN 2014, 9-10).

Další důvod, proč levicové strany zavedení volebního práva pro ženy a jejich politickou, sociální a ekonomickou emancipaci nepodporují, je čistě pragmatický a strategický. Hraje v něm roli církev, která, přestože je v roce 1905 schválen zákon o oddělení státu a církve, má v silně katolické Francii velký vliv. Také kvůli jejímu silnému postavení získávají francouzské ženy volební právo až na konci druhé světové války, o více než 20 let později než ve většině evropských zemí.

V evropských společnostech na přelomu 19. a 20. století jsou jasně vymezené a rozdělené role. Muž patří do veřejného prostoru a zároveň vystupuje jako živitel rodiny, jeho povinnost vůči ní je především finanční. Žena oproti tomu patří do sféry soukromé, její povinnosti se týkají chodu domácnosti a výchovy dětí. Tento model je aplikován také ve Francii. Takové rozdělení je prezentováno jako historicky a geneticky dané a slouží také jako argument odpůrcům volebního práva pro ženy. Podle něj je zřejmé, že ženy jsou jako nevzdělané a naivní bytosti snadno ovlivnitelné, což může využít jakákoli vlivná síla, v tomto případě katolická církev. Ženy jsou odpůrci volebního práva popisovány jako konzervativní, tradicionalistické a potenciálně ve volbách snadno ovlivnitelné církevními představiteli.

Vliv církve na pozici ženy v politice je viditelný v průběhu celého 19. a po velkou část 20. století. Struktura katolické církve ve Francii je tvořena převážně úzkou mužskou hierarchií, která drží moc nad velkým počtem věřících, což jsou v průběhu celého 19. století převážně ženy. Okolo roku 1900 je ve Francii z aktivně praktikujících katolíků až dvě třetiny žen (GIBSON 1993, 64).

Levicové a radikální strany se celkem odůvodněně obávají vlivu církve při volbách. Církev by podle jejich scénáře mohla ovlivnit velkou část ženské populace, aby volila konzervativní a protirepublikánské pravicové strany, obávají se návratu monarchie a příklonu k nacionalismu (CHAPERON 2012, 314).

Katolická církev ve Francii naopak na počátku 20. století volební právo pro ženy podporuje, poháněná právě myšlenkou, že ženskou volbou bude volba tradice, rodiny a víry a zamezí šíření radikálních levicových a sekularizačních ideologií. Souhlas francouzské církve s volebním právem pro ženy ještě podpoří papež Benedikt XV., když mu v roce 1919 deklaruje svou podporu (RUBIO-MARÍN 2014, 11).

Přestože církev volební právo pro ženy podporuje, politické strany se příliš obávají vlivu, který by církev získala, a proto návrh zákona o volebním právu pro ženy zablokují. Na rozdíl například od Československa se po první světové válce nepohlíží na volební právo pro ženy

jako na jakousi odměnu za podíl na výhře války, ale spíše jako na potenciální hrozbu demokratické republiky ve prospěch církve a monarchie. Proto se ve stejném diskurzu o nevhodnosti ženy pro politické prostředí pokračuje po celou první polovinu 20. století, přestože se během této doby ženy mnohokrát pokusí své postavení proměnit. Situace se pro ženy mění až s koncem druhé světové války.

1.1.5 Vichystický režim a role ženy

Období Vichystického režimu a kolaborace s nacistickým Německem se vyznačuje specifickým přístupem k ženám a jejich pozici ve společnosti. S novým národním heslem „práce, rodina, vlast“ maršál Pétain určí striktní rozdělení genderových rolí. Důraz je kladen na zvýšení natality, žena má být přítomna v domácnosti, a ne ve veřejné sféře. Ženy mají být propuštěny ze zaměstnání s výjimkou rodin, které nedokáže zabezpečit sám muž. Do škol jsou zavedeny předměty, které mají dívky především připravit na roli matky a manželky. Potrat je klasifikován jako státní zločin a hrozí za něj trest smrti (ROUSSO 2007, 56-57). Jakákoli politická angažovanost a emancipace žen je vyloučena.

Další faktory, které přispějí ke kroku zpět v ženské emancipaci jsou především církve a její tradiční pojem rodiny a ženy v ní a také takzvaný mýtus ženské věčnosti, která určuje ženě od přírody podřazené postavení (JACQUEMOND a PERRINAUD, 2017).

Nová ideální pozice ženy ve vichistickém režimu je ale rychle konfrontována s realitou válečných let. Tlak nacistického Německa a nedostatek pracovní síly se projeví v návratu žen do práce, a to především do továren souvisejících se zbrojním průmyslem.

Nemožnost podílet se na oficiálním politickém dění ženám během války nebrání participovat na veřejném dění neoficiálně. Stejně jako mužská část francouzské populace se i ženy rozdělí na několik táborů – některé z nich razí cestu pasivní rezistence, jiné se přidají k odboji a nemalá část kolaboruje s Němci, což po válce podpoří argument slabosti ženy a její neschopnost správně se rozhodovat, a tedy účastnit se politického života (ibid).

1.1.6 1944: volební právo žen, role Charlese de Gaulla a poválečná situace

Dne 23. června 1942 vyhlásí Charles de Gaulle ve svém projevu, že „*jakmile bude nepřítel vyhoštěn z našeho území, všichni muži a všechny ženy v naší zemi zvolí Národní shromáždění*“ (GUÉRAICHE 1995, 2).

O rok později, v září 1943 je v Alžírsku vytvořeno Prozatímní shromáždění, jehož členové nejsou voleni, ale vybíráni, a které se má soustředit na vytvoření nových institucí, které se ujmou řízení země po osvobození. Mezi těmito volenými členy jsou i dvě ženy. V říjnu 1943 je jmenována Marthe Simard, navržena externím odbojem jako zástupkyně Kanady (ibid. 2). Lucie Aubrac, jedna z nejvýraznějších postav francouzského vnitřního odboje se má stát druhou ženou jmenovanou do provizorního shromáždění. Kvůli svému exilu v Londýně se do chodu shromáždění v Alžírsku nemůže zapojit (ibid. 6).

De Gaulle svůj plán na zapojení žen do politického života potvrdí znovu v roce 1944, následně ho 24. března Provizorní shromáždění schválí. O měsíc později, 21. dubna 1944, je článkem 17 volební právo žen potvrzeno. Ženy poprvé volí a mohou být voleny v komunálních volbách v dubnu a květnu 1945, v říjnu pak do Národního shromáždění. Do něj je zvoleno 33 žen (GUÉRAICHE 1995, 2).

V získání volebního práva pro ženy je tedy nezanedbatelná role Charlese de Gaulla. Je otázkou, do jaké míry se de Gaulle zabýval myšlenkou rovnoprávnosti mezi pohlavími jako například v českém prostředí Tomáš Garrigue Masaryk, nebo zda bylo právo žen volit spíše politickým kalkulem, jak potenciálně získat zcela novou a nemalou voličskou základnu.

1.2 Ženy v politice: 1944 – počátek 21. století

Volební právo získají ženy ve Francii v roce 1944, což je kontextu Evropy relativně pozdě. V evropských zemích získávají ženy volební právo od počátku 20. století, nejprve na severu, například ve Finsku v roce 1906, a o desetiletí později ve velké vlně v letech po první světové válce například ve Velké Británii nebo Československu (GARRIGOU 2002, 265). Francouzské ženy si oproti tomu musí počkat až do konce druhé světové války, převážně kvůli silnému vlivu církve ve Francii a neochotě většiny politických stran volební právo pro ženy podpořit z obavy o ovlivnitelnost ženské části populace církví.

V legislativních volbách v říjnu 1945 je do Národního shromáždění zvoleno 33 žen: 17 za komunistickou stranu, 6 za socialisty, 9 za Lidové republikánské hnutí (MRP) a 1 za Republikánskou stranu svobody (PRL). Již od počátku žen v politice lze tedy vypočítat jejich podporu převážně od levicových stran. Z profesního hlediska jsou tyto ženy v dobovém kontextu z velké části velmi vzdělané a emancipované, patří mezi ně mimo jiné úřednice, učitelky, novinářky a advokátky. Toto relativně vysoké zastoupení příliš dlouho nevydrží a již na počátku 50. let počet žen v politice začíná klesat. Děje se tak převážně kvůli neochotě

politických stran. Kromě komunistické strany se žádná příliš nezabývá zastoupením žen mezi svými členy a potenciálními volenými kandidáty. Později se k negativním vlivům přidá volební systém Páté republiky (AN, 2017f).

Právo volit a být volena dostávají také ženy ve francouzských zámořských územích. Volby v roce 1945 mají vygenerovat nejen zástupce do jejich místních shromáždění, ale také do francouzského Národního shromáždění. Za departement Guadeloupe je zvolena Eugénie Éboué-Tell, vdova po guvernérovi Guadeloupe, který byl klíčovou postavou odboje během druhé světové války. V ostatních zámořských departementech nejsou do Národního shromáždění ve volbách v roce 1945 zvoleny žádné ženy. Kromě Éboué-Tell je z území mimo hexagon zvolena pouze jedna žena z departementu Oran v Alžírsku, je jí Alice Sportisse Gomez-Nadal. Politickými stranami, které se v poválečných letech zaobírají nasazením ženských kandidátek, jsou v zámořských departementech hlavně komunistická strana a dělnická strana SFIO (PALMISTE 2014, 4-6).

Během následujícího půl století se pro ženy ve francouzské politice stane zásadními několik událostí. Mezi ty nejpodstatnější patří například vyhlášení Páté republiky v roce 1958 a s ní spojená změna volebního systému, legalizace potratu v roce 1975, nebo snaha o narovnání příležitostí v politického prostoru pro obě pohlaví v roce 2000. Během tohoto období ženy zažívají i drobná dílčí prvenství v politice, ačkoli často jsou jimi obsazované funkce a pozice alespoň zpočátku spíše symbolické, než že by jim dávaly skutečné pravomoci a moc. Od osmdesátých let začínají ženy nacházet a zapojovat vlastní agendu pro přímé oslovení voličů.

1.2.1 Důvody pro získání volebního práva pro ženy

Již během druhé světové války avizuje několikrát exilový odboj pod vedením Charlese de Gaulla svůj plán zahrnout do rozhodování o novém politickém uspořádání, které nastane po skončení války, všechny občany, a tedy přidělit volební právo ženám. Proto je po válce jedním z hlavních oficiálních důvodů pro udělení volebního práva pro ženy právě jejich zásluha na válečném vítězství. Prezentováno je podobně, jako v jiných zemích po první světové válce, tedy jako odměna pro ženy za práci odvedenou během válečného konfliktu (GARRIGOU 2002, 278-279).

Jedním z důvodů, proč francouzské ženy získávají volební právo „opozděně“ za ostatními evropskými mocnostmi je katolická církev. Ženy jsou historicky v hierarchii katolické církve spíše ve spodu, velká část francouzské ženské populace se ke katolické víře aktivně hlásí, ale

pozice rozhodujících církevních představitelů jsou obsazovány téměř výhradně muži. To vytváří obavy z manipulace ženami ve prospěch církve, pokud by ženy dostaly právo volit politickou národní elitu. Určitá změna v pozici ženy uvnitř církve nastává v průběhu 20. století, kdy se ženy začínají v církvi aktivněji prosazovat a organizovat, a to převážně ve skupinách určených starostmi o katolickou mládež a dalších podpůrných organizacích. Všechny tyto organizace jsou ale nadále kontrolovány mužskou církevní elitou a podřízené vyšší autoritě. Nárůst ženského vlivu se projeví především v období mezi dvěma světovými válkami, kdy se dá mluvit o zrodu „ženské katolické elity“. V pozdějších studiích se dokonce mluví o tzv. sociálním feminismu, který má vyjadřovat postupný zisk vlivu žen uvnitř katolické církve v průběhu 20. století. V realitě je ale vliv žen uvnitř katolické církve stále marginální, a to do současnosti (DIÉBOLT 2000, 239).

Ve Francii, vyjma území Alsaska-Lotrinska, které v té době spadá pod německou správu, platí od roku 1905 zákon o odluce církve od státu, který by měl v teoretické rovině zajistit i konec vlivu církve na rozhodování o politických elitách státu. Politické strany ale mají obavy z ovlivňování velké části populace církví, a proto se v první polovině 20. století brání získání volebního práva pro ženy. Poté, co od roku 1944 mohou francouzské ženy volit a být voleny, se obavy politických stran částečně naplní, když se církev začne podílet na kampaních pro vzdělávání žen o volbách a na pořádání předvolebních setkání, na kterých se snaží ženy nasměrovat, koho volit. Podobné snahy ale také vyvíjejí například komunisté, navíc se často stává, že žena volí podle doporučení svého manžela či otce (GARRIGOU 2002, 279).

Aktivní silou, která se ve Francii po druhé světové válce angažuje v oblasti ženského volebního práva, je Francouzská komunistická strana. Drží se poválečného diskurzu, který ženám přiřazuje volební právo jako odměnu za zásluhy během války. Oproti ostatním stranám mají komunisté přehlednou a centralizovanou stranickou strukturu a dokáží lépe koordinovat vstup žen do své strany i do politiky. Stejně jako většina levicových stran mají i komunisté obavy z možného ovlivňování žen církví a snaží se být její aktivní protiváhou. Stejně jako katolíci i komunisté organizují setkání a kampaně, které mají ženy vzdělat a nasměrovat. Soustředí se přitom na rodinu, sociální sféru a politickou agendu, která ženy přímo ovlivňuje (FAYOLLE 2005, 226-229).

Dalším z důvodů pro zisk volebního práva pro francouzské ženy v roce 1944 je obecná poválečná nálada v Evropě a zemích Západu. Celou oblast ovládají myšlenky lidských práv, dekolonizace, uznání mezinárodních práv a přerozdělení vlivu ve světě. Zároveň se ke slovu dostává silné mezinárodní ženské hnutí. Obecně přijímaný předpoklad moderního

demokratického státu zahrnuje všeobecné volební právo. To všechno, spolu s posílením komunistické strany a dalších levicových uskupení také napomůže zmenšení strachu z katolického ovlivňování části populace a vyslovením se pro právo žen volit (RUBIO-MARÍN 2014, 20).

Po druhé světové válce se tedy schází několik okolností, které společně podpoří získání volebního práva pro ženy. Roli hrají sousední státy, ženy již mohou volit ve většině Evropských zemí, všeobecné volební právo je jeden ze znaků demokratického státu. Charles de Gaulle se ve svých projevech zaváže, že na novém politickém zřízení se budou podílet všichni občané francouzské republiky, což zahrnuje i ženy. Mezi další faktory patří podíl žen na výhře druhé světové války a posilující pozice mezinárodního ženského hnutí.

1.2.2 Čtvrtá republika a první viceprezidentka Národního shromáždění

Během poválečných let a období Čtvrté francouzské republiky jsou do Národního shromáždění poprvé zvoleny ženy. Od prvních voleb v říjnu 1945 do roku 1956, kdy se uskuteční poslední volby do Národního shromáždění v režimu Čtvrté francouzské republiky se počet kandidátek usilujících o post poslankyně pohybuje mezi 300 a 400 ženami, z celkového počtu kandidátů tvoří zhruba 10-13 %.

Zvoleno do Národního shromáždění je pak v roce 1945 33 poslankyň, tedy 5,7 % ze všech poslanců, v následujícím období až do konce Čtvrté republiky se počet zvolených poslankyň pohybuje okolo 5 % žen z celkového počtu zvolených, od počátku padesátých let číslo klesá (MURRAY 2008, 471) (BRUSSET a QUENTIN 2017, 6).

Dva roky po získání aktivního i pasivního volebního práva dostává první žena vyšší funkci v Národním shromáždění. Madeleine Braun se stane první francouzskou ženou v pozici viceprezidentky Národního shromáždění v roce 1946. Viceprezidentských postů je v Národním shromáždění 6, každý má na starosti jinou agendu. Volby na pozice viceprezidentů Národního shromáždění probíhají na počátku každé legislatury (AN, 2015b).

1.2.3 Padesátá a šedesátá léta

Ve volbách, které následují poté, co je ženám uděleno právo volit a být volena, se jejich zastoupení v Národním shromáždění Čtvrté francouzské republiky pohybuje okolo 5 %, aby následně kleslo na ještě nižší 3 % v roce 1956. Počet žen v politice se ještě sníží poté, co je vyhlášena Pátá republika, a to převážně z důvodu změny volebního systému, který není ženám

nakloněn. Ve volbách v listopadu 1958 je do Národního shromáždění z celkového počtu poslanců zvoleno 1,5 % žen. Takové zastoupení zůstane téměř neměnné až do konce 70. let, kdy se socialistické vlády začnou snažit situaci alespoň částečně vyrovnat (MURRAY 2008, 471).

Jedním z důvodů nízkého zastoupení žen v politickém prostoru po vzniku Páté republiky je nastavení volebního systému legislativních voleb jako systém dvoukolový většinový, společně s běžnou praxí kumulace mandátů. Ta vytváří silnou národní elitu složenou převážně z mužů, vedenou prezidentem se silnými pravomocemi, který je také muž. Kumulace mandátů navíc snižuje počty dostupných pozic, které by bylo možné obsadit. Ženy se častěji uchylují k lokální politice, silnější pozice v celonárodní politice jsou obsazeny téměř výhradně muži. Pátá republika je alespoň během prvních dvaceti let své existence charakteristická poklesem počtu žen v politice a udržením mužské elity, která si do svých řad vybírá zase spíše muže. Ženy, pokud jsou někde přítomny, jsou zastoupeny v nižších pozicích, nebo v komunální politice.

S mizivou podporou ze strany vládnoucích představitelů souvisí i obecná představa o místu ženy ve společnosti. Ačkoli již žena může volit a být volena, v praxi se stále většina národa přiklání k tradičnímu modelu ženy v soukromé sféře, kde se má starat především o domácnost a výchovu dětí, a její potenciální zásahy do politické scény nepovažuje za užitečné ani vhodné.

Přesto malé pokroky pro ženy v politice existují. V roce 1967 se první žena v historii stává prezidentkou komise v Národním shromáždění. Je jí Marie-Madeleine Dienesch a jde o komisi zabývající se kulturními, rodinnými a sociálními záležitostmi. Na konci roku 1967 je také Národním shromážděním schválen takzvaný zákon Neuwirth, který zlegalizuje antikoncepci a rozvíří téma, které se stane zásadním pro následující dekádu – možnost legalizace potratů.

1.2.4 Sedmdesátá léta a zákon Veil

S počátkem vlády Valéryho Giscard d'Estainga v roce 1974 se pojí vytvoření první vládní instituce zaměřené na ženskou problematiku. První státní tajemnicí pro postavení žen se stává novinářka a politička Françoise Giroud. Instituce zabývající se postavením ženy ve společnosti a politice mění v průběhu času jméno a jsou jí upraveny kompetence, stává se ale více méně stabilní součástí vládního aparátu, s občasnými výpadky převážně během vlády pravice.

Sedmdesátá léta se stávají milníkem v pohledu na ženy v politice. Ženy, které se díky kladnějšímu přístupu vlády levice dostávají do volených politických funkcí více než v minulosti, začínají nacházet vlastní politická témata, skrze která oslovují přímo své voličky.

Tato ženská agenda je rámovaná především problematikou legalizace potratů, která započne další etapu ženské emancipace. Francouzská politička a od května 1974 také ministryně zdravotnictví ve vládě prezidenta d'Estainga, Simone Veil, vystoupí 26. listopadu 1974 se svou řečí před Národním shromážděním. Ve svém slavném proslovu představí návrh zákona, který má za cíl zrušit zákaz umělého přerušování těhotenství, tedy uzákonit právo na potrat. V argumentaci použije proměnu francouzské společnosti, díky které může k takové změně zákona dojít, ale také nutnost zákona, být pro občany autoritou a ne něčím, co je nutno a lze obcházet (Veil, 2004, 10-13).

Návrh zákona nastavuje velmi striktní pravidla pro ukončení těhotenství, zároveň ale interrupci zlegalizuje a umožní ženám přístup ke kvalifikované zdravotnické péči. Zákon je díky jejímu úsilí a sjednocení činnosti feministického hnutí schválen v roce 1975 poté, co ho podpoří i část opozice Národního shromáždění a stane se známým jako *la loi Veil*. Platí ve schválené podobě dalších 26 let, než je v roce 2001 upraven a zmodernizován (ibid. 111-112).

Debaty okolo legalizace potratu se samozřejmě účastní strany zastupující církve, a to jak katolickou, tak protestantskou. Katolická církev přirozeně zastává stanovisko podporující zákaz potratů. Mezi její hlavní argumenty patří nutnost respektovat život člověka, který začíná jeho početím. Z posvátnosti života každého jedince tedy podle katolické církve vyplývá, že ukončit lidský život je vražda, hřích a lidské selhání. Schválení zákona o legalizaci potratů vidí církve jako nebezpečí pro celou společnost a ohrožení rodiny. Také se snaží argumentovat tím, že jestliže chce zákon odstranit problém ohrožení života, nastávající během nelegálně a tajně prováděných potratů, nejde to udělat legalizací potratů, jelikož i během potratů prováděných profesionály přetrvává nebezpečí (LADRIÈRE 1982, 419-444).

Důležitou roli v projednávání zákona o legalizaci potratů má sekularismus, tedy oddělení státu a církve. Toto rozhodnutí o schválení nebo neschválení zákona, jakožto rozhodnutí politické, by tedy nemělo být ovlivňováno církví jakožto organizací, ale jen a pouze rozhodnutím jednotlivých poslanců, učiněným na základě dostatečného množství informací a argumentů pro a proti. Zákon o legalizaci potratů je ve Francii v roce 1975 schválen hlavně díky angažovanosti Simone Veil, která zákon dokáže podat jako podporu racionality a zajištění bezpečí pro ženy (MURRAY 2008, 478).

V roce 1975 je přijat také zákon o rovném zacházení, který má narovnat pozici ženy v práci, například zamezit diskriminaci ženy na základě těhotenství. Je však, více než opravdovou pomocí, pouhým splněním politického slibu z volební kampaně, jelikož se dá snadno obcházet a sankce za jeho porušení jsou relativně nízké (ibid. 479).

V sedmdesátých letech se také objevuje první pokus o zavedení opatření k navýšení počtu žen v politice (ibid. 472). Je jím zavedení kvót na zastoupení žen uvnitř Socialistické strany. V roce 1972 je zřízen Koordinační výbor pro problémy žen a v roce 1974 je přijato opatření, které má zajistit minimum 10 % žen ve většině orgánů Socialistické strany (PRAUD 1998, 80). Socialistická strana navýší stranickou kvótu na 15 % v roce 1977 a v roce 1990 na 30 % (KROOK, LOVENDUSKI a SQUIRES 2006, 210).

1.2.5 80. a 90. léta

Na počátku 80. let, přesněji v roce 1981 se k moci dostávají socialisté v čele s prezidentem Françoisem Mitterrandem. To znamená obrat v přístupu k ženám v politice. Politická scéna je navíc již ovlivněna novou ženskou agendou nastolenou v sedmdesátých letech převážně okolo uzákonění potratu. Z původní instituce vytvořené v roce 1974 vzniká plnohodnotné ministerstvo pro práva žen, ministryní se stává Yvette Roudy, socialistická politička, která se během sedmdesátých let podílí na zavedení kvót v Socialistické straně. Toto ministerstvo ale v budoucnu není obsazováno během všech legislatur, stává se symbolem především levicových vlád (MURRAY 2008, 476). V červnových volbách v roce 1981 je do Národního shromáždění zvoleno 5,3 % žen. Procentuální zastoupení žen se v Národním shromáždění drží během celých osmdesátých a téměř celých devadesátých let mezi 5 a 6 %.

O rok později je nezávislou poslankyní přidruženou k Socialistické straně Gisèle Halimi navržen zákon o kvótách na zastoupení žen. Původně navrhovaných 30 % žen je změněno na ne více než 75 % obou pohlaví a návrh zákona je téměř jednomyslně schválen. Není to však proto, že by ho poslanci vědomě podporovali, ale převážně proto, že jsou si vědomi jeho neústavnosti a berou ho tedy spíše jako své PR směrem k veřejnosti. Kvóta je opravdu Ústavní radou prohlášena za v rozporu s ústavou, konkrétně s článkem 3 francouzské ústavy a článkem 6 její preambule, který říká, že voliči ani kandidáti na zvolení nesmí být rozděleni podle jakýchkoli kategorií. Dochází tedy k paradoxní situaci, kdy je v ústavě zakotvená rovnost mezi všemi občany použita k přetrvání nerovnosti žen v politice (ibid. 472).

V roce 1983 je upraven a posílen zákon ze sedmdesátých let o rovném zacházení, který nastaví přísnější pravidla proti diskriminaci žen na pracovišti. Tato problematika se ve francouzské společnosti upravuje a řeší stále, týká se například narovnání platového ohodnocení mužů a žen za stejnou práci (ibid. 479).

V roce 1986 je v Národním shromáždění 5,9 % žen a první žena se stává kvestorkou. Tato

funkce, zavedená ve francouzském parlamentu na počátku 19. století, má na starosti vnitřní administrativu a finance Národního shromáždění. Do současnosti se této funkce zhostily pouze čtyři ženy: v roce 1986 poslankyně Denise Cacheux, v roce 2007 Marylise Lebranchu, v roce 2012 Marie-Françoise Clergeau a v roce 2017 poslankyně za hnutí En Marche, Laurianne Rossi (AN, 2017d).

Mezi lety 1991 a 1992 se v čele francouzské vlády objevuje jediná žena, která kdy úřad francouzské předsedkyně vlády zastávala. Premiérku Édith Cresson jmenuje François Mitterrand v roce 1991, její vláda je ale poznamenána několika skandály a její premiérství končí necelý rok po začátku její vlády (MURRAY 2008, 475).

Začátek devadesátých let je také spojen s nástupem masového protestního hnutí, požadující parity mezi muži a ženami nejen v prostředí politiky. Trvalý tlak na politiky včetně prezidentských kandidátů v roce 1995 a získání pozornosti médií a tím i širší veřejnosti je promítnut do zřízení instituce Paritní observatoře po výhře Chiraca. Ta zpočátku dostane jen velmi omezené prostředky k fungování, po roce 2000 se ale postupně stane klíčovou pro odhalování nedostatků v uplatňování zákona parity do praxe. (ibid. 472).

V devadesátých letech se ve Francii vede zásadní spor o paritu v politickém prostoru, tedy spor o zavedení určitého druhu kvót na zajištění většího zastoupení žen v politice. Odpůrci parity se odkazují na universalismus v ústavě, ze kterého vyplývá, že lidé jsou si všichni rovni a nelze nastavit žádné kategorie, které by byly s kterýmkoli argumentem upřednostňovány. Podle této skupiny by parita mohla ohrozit rovnost všech občanů a také by mohla způsobit volení kandidátů ne pro jejich schopnosti, ale pro jejich gender, a tedy vedla ke snížení kvality a kvalifikovanosti volených zástupců (ibid. 473).

Oproti tomu zastánci zavedení parity ve francouzském politickém systému argumentují tím, že právě tento „*falešný universalismus*“ sloužil k vytlačení žen z politického prostoru během předchozích staletí a koncept, který vypadá nežádoucí v teorii je nezbytný pro dosažení něčeho žádoucího v praxi, tedy zvýšení zastoupení žen v politice. Ve sporu o paritu vítězí její zastánci a 8. července 1999 jsou do ústavy přidány dvě doložky o rovném přístupu k politickým funkcím, podrobněji zpracované v zákoně z června 2000 (ibid. 473).

V roce 1999 vzniká na základě zákona parlamentní Delegation pro práva žen a rovnost příležitostí mezi muži a ženami. Delegation je tvořena 36 členy, vybráni jsou z Národního shromáždění na počátku každé legislatury tak, aby bylo dodrženo zastoupení zvolených parlamentních skupin a také zástupců obou pohlaví. Delegation má za úkol kontrolovat

předložené zákony z hlediska své agendy, tedy soudí, zdali zákony souzní s právy žen a splňují rovnost příležitostí pro muže a ženy. Jde se na ni také obracet s otázkami týkajícími se problematiky rovnosti mezi pohlavími a právy žen. Na tyto otázky musí delegace odpovědět, zároveň přikládá k otázce doporučení. Každý rok vydává delegace veřejně přístupnou zprávu shrnující svou činnost. Od vzniku delegace se v jejím čele vystřídal tři prezidentky během čtyř legislatur. Od listopadu 1999 do června 2002 jí byla poslankyně Martine Lignières-Cassou. Další dvě volební období, tedy mezi roky 2002 a 2012 pak Marie-Jo Zimmermann a mezi lety 2012 a 2017 se prezidentkou delegace stala Catherine Coutelle. Poslední období od roku 2017 je v jejím čele poslankyně za stranu République en Marche Marie-Pierre Rixain (AN, 2017a).

1.2.6 Zákon ze 6. června 2000 a následné kroky

Celá druhá polovina 20. století, kdy mají francouzské ženy právo volit a být voleny, je poznamenána velmi nízkým zastoupením žen ve volených politických funkcích. V roce 1997 po volbách obsadí ženy v Národním shromáždění pouze 10,9 % mandátů. Na základě těchto čísel je od roku 2000 viditelná snaha narovnat příležitosti pro muže a ženy ve francouzském politickém prostoru. Proto se postupně začínají do praxe uvádět zákony, které mají zvýšit počet žen ve francouzském parlamentu.

Zákon ze 6. června 2000 má za cíl podpořit rovný přístup obou pohlaví k volitelným funkcím a mandátům. Pokud se jedná o volby, kde musí strany předložit kandidátní listiny, jako například volby komunální nebo volby do Evropského parlamentu, je uplatnitelnost zákona do praxe jednodušší. Pokud strana nesplní zákon parity, jejich kandidátní listina není schválena. V případě legislativních voleb do Národního shromáždění, ve kterých se ve Francii používá dvoukolový většinový systém, má zákon o paritě v praxi omezené účinky. Politickým stranám, které během legislativních voleb nedodržují zásady parity hrozí podle zákona peněžní sankce, ty si však mohou větší strany dovolit a vyrovnání kandidátů podle genderu ignorovat. Navíc se dá zákon obejít dosazením ženských kandidátek do volebních obvodů s malou šancí na výhru (MURRAY 2008, 473).

O měsíc později, 10. července 2000 je přijat zákon o dodržování principu parity při volbě senátorů, ale pouze pokud jde o větší volební obvod, kde jsou voleni více než tři senátoři. V roce 2003 je schválen zákon o paritě na kandidátních seznamech pro volby do Shromáždění Korsiky. V roce 2007 přibude zákon o propagaci podpory rovného přístupu žen a mužů k volitelným pozicím, který upravuje zákon z roku 2000 a rozšíří povinnost dodržování parity například na

volby do krajů a volby v obcích nad 3 500 obyvatel. V zákonu z roku 2007 je také zvýšena výše sankcí za nedodržení parity v legislativních volbách. Od roku 2013 je povinnost dodržování parity rozšířena na volby v obcích nad 1000 obyvatel (ibid. 474).

Princip rovného přístupu žen a mužů k volebním mandátům a volitelným funkcím je od revize ze 23. července 2008 zakotven také ve druhém odstavci prvního článku ústavy. Konkrétně uvádí, že „*zákon podporuje rovný přístup žen a mužů k volebním mandátům a volitelným funkcím, stejně jako k profesním a sociálním povinnostem*“. (Constitution de la République française 2020, 17). ve čtvrtém článku je pak doplněno, že „*politické strany přispívají k implementaci principu z druhého odstavce prvního článku za podmínek určených zákonem*“ (ibid. 20).

V souhrnu tedy úpravy s počátkem v zákoně ze 6. června 2000 způsobily povinnost narovnání počtu mužů a žen na kandidátních listinách na všech úrovních francouzské politiky, ačkoli v praxi má zákon vliv více na evropské nebo komunální volby než na volby legislativní, a měly za důsledek nárůst počtu ženských kandidátek a posléze i nárůst počtu mandátů obsazených ženami. Nerovnoměrnost je ale viditelná i nadále pokud jde o nejsilnější politické pozice, a to i na úrovni komunální politiky, kde jsou funkce starostů stále obsazovány převážně muži (MURRAY 2008, 473).

V lednu 2013 je instituce Paritní observatoře nahrazena Vysokou radou pro rovnost mezi muži a ženami. Spadá pod vládu, a tedy de facto pod prezidenta republiky.

V roce 2014 je schválen zákon o „*skutečné rovnosti mezi ženami a muži*“, týkající se legislativních voleb. Tento zákon stanovuje zdvojnásobení finančních sankcí, pokud politické uskupení nedodrží zákon o paritě. Zároveň je ve stejném roce zákonem zakázána kumulace mandátu na lokální úrovni výkonné moci s mandátem senátora nebo poslance. Tento zákon souvisí s problémem parity především proto, že podle studie Vysoké rady pro rovnost z roku 2013 se v situaci kumulace mandátů nacházejí v 80 % případů muži (BRUSSET a QUENTIN 2017, 5).

Toto povinné narovnávání přístupu k politickým funkcím se nevztahuje na tzv. institucionální funkce. Není tedy nijak stanoveno, že by ve vyšších parlamentních funkcích, například se jedná o pozice viceprezidentů nebo prezidentů komisí, bylo nutno vyrovnávat postavení žen a mužů. Tradičně jsou tyto pozice obsazovány převážně muži, od předsedy vlády až po starosty měst. (MURRAY 2008, 473).

2 Analýza zastoupení žen v parlamentních volbách 2012 a 2017

2.1 Ženy v politice – faktory a indikátory od roku 2000

Ve francouzské společnosti lze vyzorovat dlouhodobou a pozvolnou změnu v zapojení žen do politiky od poloviny 20. století, tedy od udělení volebního práva pro ženy v roce 1944. Tato událost, jakkoli zpožděná oproti ostatním národům, je jedním z nejdůležitějších milníků ženské politické i sociální a ekonomické emancipace. Od získání volebního práva se mezi další významné milníky zařadilo například uzákonění potratů, tedy možnost ženy rozhodnout se o svém těle a budoucnosti, nebo zákon o paritě z roku 2000, který měl za cíl narovnat politické příležitosti pro obě pohlaví. Většina změn pak proběhla jako přímý důsledek nové vlny silného a sjednoceného feministického hnutí, tedy na počátku 70. let a později během 90. let.

Proměna ve vnímání pozice ženy ve francouzské společnosti a politice je stále neukončená. Často se změna odehrává nejprve symbolicky a až posléze na symbolu staví nástroje použitelné pro skutečnou změnu nejen v politickém prostředí (MURRAY 2008, 480).

Proměna francouzské společnosti se dá také interpretovat jako součást většího celku, proměny v globálním měřítku, nebo přesněji proměny na úrovni západní polokoule. Francie, jako součást několika světových organizací a jakožto politický partner dalších západních zemí, je nutně ovlivněna děním v tomto vnějším prostoru. Světové dějinné události dávají do pohybu změny ve Francii. Konec druhé světové války a následný obecný optimismus tak měl například vliv na přístup k volebnímu právu ve Francii. Přístup k ženám ze strany sociálně demokratických stran v Evropě ve 2. polovině 20. století zase ovlivnil přístup francouzské sociální demokracie. Závazek OSN, že bude prosazovat rovné zastoupení mužů a žen a poskytovat ženám více možností prosadit se ve společnosti, má vliv na Francii, která, jakožto člen OSN, je součástí tohoto rozhodnutí a měla by se podle něj řídit.

Změna vnímání žen se během posledních padesáti let ve francouzském politickém prostoru odehrávala pomalu, ale vytrvale. Ženy se v malém měřítku začaly postupně dostávat i na vyšší pozice. Tyto ženy se staly symbolem proměny, na jejich postavení se však musí v současnosti nahlížet i s ohledem na jejich důležitost v politickém prostoru. Ačkoli se ženy časem dostávaly do vyšších pozic, stále to byly a jsou spíše pozice v čele slabších institucí. Výjimky z tohoto uspořádání nejsou příliš časté, může se mezi ně počítat například první reálná kandidátka na prezidentku republiky Ségolène Royal v roce 2006 nebo ministraně obrany Michèle Alliot-Marie v roce 2002, u které se poprvé uplatnil argument stojící na zrušení povinné vojenské služby, díky kterému jsou obě pohlaví stejně způsobilé na pozici ministra obrany. Další vysoko

postavenou ženou a jedinou premiérkou v historii Francie se stala Édith Cresson, její vláda na počátku 90. let byla krátká a kontroverzní. U ministryní a dalších nevolených funkcí navíc zůstává problematický způsob, jak se na své posty dostávají. Vybrány předsedou vlády jsou stále alespoň částečně závislé na vůli muže ve vedení.

Postavení žen v politice a konkrétně pak v Národním shromáždění je ovlivněné několika faktory, které působí na počet poslankyň i na obsazení vyšších postů ženami. V politickém prostoru pak existuje několik indikátorů, podle kterých lze určit, jak silné pozice ženy uvnitř politických institucí zastávají a kolik prostoru je pro ně v politice vyhrazeno.

2.1.1 Faktory ovlivňující vstup žen do politiky

Počet žen v politice lze sledovat od udělení ženám práva volit a být volena v roce 1944. Od té doby dlouhodobě stoupá, kromě několika kratších poklesů, například po nastolení Páté republiky. Na zvýšení počtu žen v politickém prostředí nemá zásluhu jen ta samotná možnost být zvolena. Existuje několik faktorů, které mají přímý nebo nepřímý vliv na nárůst a celkový počet žen v politice, v tomto případě konkrétně v Národním shromáždění. Mezi tyto faktory patří z části například socioekonomická situace žen, politická kultura ve Francii a odluka církve od státu, ale hlavně nastavení kvót na zastoupení žen v politice v podobě zákona o paritě. Dalšími faktory jsou volební systém používaný při volbách do Národního shromáždění, přístup jednotlivých politických stran k ženám, tedy prostor pro ženy v rámci politických stran a hnutí nebo obsazování funkcí ve vysoké státní správě.

2.1.1.1 Socioekonomická situace a laicita

Zastoupení žen v politice, ale už samotná debata o něm, je umožněna díky několika faktorům. Jedním z nich je socioekonomická pozice žen ve Francii. Ta je navázána na ženskou emancipaci převážně po získání volebního práva v roce 1944 a později v sedmdesátých letech na uzákonění umělého ukončení těhotenství, které dalo ženám možnost volněji rozhodovat o své budoucnosti. Feministické hnutí sedmdesátých let ale nemělo úspěch pouze v oblasti uzákonění potratů, díky jeho tlaku na politiky se toto období vyznačovalo sociálními pokroky, pomalu se začalo řešit téma diskriminace žen v politickém a obecně profesním prostředí, individuální práva ženy, nebo násilí páchané na ženách (CROSEMARIE 2009, 9-10).

V roce 1965 se stal důležitým milníkem zákon ukončující „bezprávní“ pozici vdané ženy. Od

tohoto momentu měla vdaná žena právo otevřít si účet v bance bez souhlasu manžela a nově jí také náležel stejný díl společného majetku jako jejímu manželovi. Rovnost v majetkových záležitostech v manželství byla později posílena dalším zákonem v prosinci 1985 (ibid 30).

Díky právu na potrat a legalizaci antikoncepce mohly francouzské ženy začít kontrolovat svůj život také z hlediska balancování rodiny a kariéry. V sedmdesátých letech navíc společnost přestala dodržovat do té doby striktně nastavený systém manželství, ve kterém byla žena v soukromé sféře, starala se o domácnost a výchovu dětí a muž byl ve sféře veřejné jako hlava rodiny a její živitel. Klesl počet uzavřených manželství, stále běžnější praxí se stal život páru mimo oficiální svazek (ibid. 9-10, 30).

V roce 1970 byla upravena další část rodinného práva, když se z „otcovské autority“ stala autorita „rodičovská“. Právo na dítě a rozhodování o něm získali oba rodiče, matka i otec. O dva roky později byla uznána stejná práva pro děti narozené v manželství i mimo něj. V roce 1975 byl upraven zákon o rozvodu, zavádějící proceduru oboustranného souhlasu s rozvodem (ibid. 31).

Pokud se tedy jedná o manželství a rodinu, došlo během 2. poloviny 20. století k narovnání práv uvnitř manželství, pokud jde o majetek i právo na děti. Zároveň nastoupil trend menšího počtu uzavřených manželství a větší rozvodovosti. S tím přirozeně nastávaly častější situace netradičních rodin a svobodného rodičovství (ibid. 30-35).

Od šedesátých let také rostl počet žen ve vyšším školství, v roce 1981 poprvé překročil počet studentek počet studentů. Zvýšení počtu žen na vysokých školách se netýkalo pouze humanitních oborů, jak bývá často naznačováno, ale, ačkoli v menším měřítku, také přírodovědně a technicky zaměřených oborů (ibid. 37-39).

Co se týče profesní roviny narovnání mezi muži a ženami a s tím spjatý zisk finanční nezávislosti, za zlomový okamžik je ve Francii považován rok 1968. Začal se bořit model tradičního nastavení rolí, muž přestal být jediným možným živitelem rodiny. Změnil se také způsob, jakým ženy reagovaly na nutnost péče o děti. Zkrátila se doba, kterou matky zůstávaly doma a tedy doba, během níž byly vyloučené z pracovního trhu. Dalším pozitivním faktorem pro snazší zapojení žen do pracovního prostředí byl silný boom terciárního sektoru služeb, kde se ženy uchytily rychle a ve velkém počtu. Nerovné rozprostření mužů a žen v ekonomických sektorech trvá do současnosti. Obecně šlo od 70. let ve francouzské společnosti rozeznat dva trendy: nárůst počtu kvalifikovaných pracovních míst obsazených ženami, ale zároveň nárůst nejistoty pro ženy v málo kvalifikovaných nebo nekvalifikovaných pracovních pozicích ve

velmi feminizovaných odvětvích. Tato nejistota byla navíc ještě posílena zvýšením počtu žen s pracovní pozicí na částečný úvazek (ibid. 48-60).

Ačkoli již ústava z roku 1946 stanovila, že „*zákon garantuje ženám ve všech oblastech stejný přístup jako mužům*“, snahy o rovnost v pracovním prostředí se znovu a znovu objevovaly a objevují do současnosti, aniž by k úplnému narovnání došlo. Rovností v pracovním prostředí se dlouhodobě zabývají mezinárodní organizace. Mezinárodní organizace práce, které je Francie členem od jejího vzniku v roce 1919, se v úmluvě z roku 1951 zavázala k dodržování stejné odměny pro muže i ženy. Od 70. let se hledání efektivního řešení pro dosažení rovnosti pohlaví v pracovním prostředí věnuje Evropská komise. Francouzský zákon z roku 1983 se snažil konkrétně popsat různé formy diskriminace na pracovišti a poskytnout účinnější řešení. Další posílení nastalo v roce 2008, kdy se do ústavy dostala deklarace podpory rovného přístupu mužů a žen k profesním a společenským povinnostem (ibid. 62-68).

Na přelomu tisíciletí se kromě debaty o rovných příležitostech žen v politice otevřela také debata o domácím násilí, do té doby nebezpečně rozšířeného, ale skrytého fenoménu a také téma sexuálního obtěžování (ibid. 18-20).

Ačkoli se socioekonomická situace žen a mužů během 2. poloviny 20. století výrazně narovнала, stále zůstávají oblasti, ve kterých jsou ženy znevýhodněny. Už se tak ve většině případů neděje *de iure*, zákon upravuje rovnost v rodině i v profesním prostředí, přesto k nerovnosti *de facto* dochází. Jedná se například o nerovnoměrné rozložení péče o děti a o domácnost nebo nerovnost platů žen a mužů. To jednak vychází z odlišného odměňování za stejnou práci, jednak má na nerovnost vliv fakt, že ekonomické sektory, ve kterých jsou z větší části zastoupeny ženy, jsou obecně hůře finančně hodnocené než profese s větším zastoupením mužů (ibid. 76-79).

Alespoň částečným faktorem spjatým se socioekonomickou situací je laicita, tedy oddělení moci církve od státu. Od roku 1905, kdy byl schválen zákon o odluce církevní a světské moci, měla laicita vliv na následný vývoj francouzského práva. Žena postupně přestala být viděna jako neobčan a získala větší vliv a volební právo, ačkoli se tak nedělo pouze z důvodu oddělení církve od státu. Pro stát znamenala laicita více svobody a postupem času více rovnosti. Měla vliv také na vývoj rodinného práva, nebo na přijetí zákona o legalizaci potratů (GARRIGOU 2002, 279).

V současnosti se ve Francii koncept laicity setkává s novými okolnostmi a výzvami, řeší se například situace muslimských dívek, které chtějí do sekularizovaných škol nosit hidžáb jako

součástí své identity. Ten je ale zároveň brán jako náboženský symbol, a tedy ve škole zakázaný. Řeší se tak otázka, zda je laicita pro ženy vždy přínosem a kdo určí, kde končí svoboda jednotlivce a začíná zákon laicity.

S principem laicity jsou také spojeny překážky, kterým čelí poslanci a poslankyně, kteří vyznávají Islám. Ten může být negativním faktorem při vstupu do politiky především pro ženy, společnost je totiž často vnímá jako nepřilíš vzdělané, uzavřené ve svých domovech a bez zájmu o politické dění. Mohou mít také horší výchozí pozici kvůli socioekonomické situaci a přístupu některých politických stran k muslimským ženám (WADIA 2012, 26-29).

2.1.1.2 Volební systém

Jedním z důvodů nízkého zastoupení žen v Národním shromáždění po vzniku Páté republiky je nastavený volební systém legislativních voleb. Do francouzského Národního shromáždění Páté republiky se volí, kromě výjimky ve volbách v roce 1986, většinovým dvoukolovým systémem. Pro volby jsou vytvořeny jednomandátové obvody. Aby byl kandidát zvolen v prvním kole, musí získat nadpoloviční většinu hlasů a zároveň reprezentovat nejméně 25 % zapsaných voličů. Pokud má v prvním kole podporu alespoň 12 % zapsaných voličů, postupuje do druhého kola. Mandát získává ten, koho ve druhém kole podpoří více voličů. Většinový systém podporuje volbu individuálních lokálních kandidátů spíše než volbu podle preference politické strany, voleni jsou často lidé s politickou zkušeností a autoritou, což nahrává spíše mužským kandidátům (PEROTTINO 2005, 133-134, 223-224).

Problémový pro rovné zastoupení žen a mužů v Národním shromáždění je volební systém také kvůli možnosti obcházet zákon o paritě, který stanovuje, že strana musí postavit stejný počet kandidátů a kandidátek. Jelikož se jedná o dvoukolový systém, strana může postavit ženské kandidátky do volebních obvodů, ve kterých je předem definována malá pravděpodobnost na vítězství strany. Ženská kandidátka tak často není zvolena ani nepostoupí do druhého kola, zatímco strana zákon o paritě dodrží (BRUSSET a QUENTIN 2017, 26-27).

2.1.1.3 Kvóty na zastoupení žen v politice

Kvóty na počet žen zastoupených v politice byly a jsou kontroverzním tématem. Jejich zavádění do praxe začalo na přelomu tisíciletí, jsou používány v mnoha státech Evropy a mají mnoho odlišných podob. Jejich zastánci a odpůrci se nemohou shodnout nejen na celé existenci kvót, ale také na funkčnosti a způsobu jejich zavedení do každého konkrétního politického

systemu. Debata okolo kvót také souvisí s oblastí, kde se vede. Jiná je tak například na Balkánu a v Západní Evropě. Tam probíhá diskuze nejspíš nejviditelnější a pro tuto práci nejpodstatnějším, jelikož Francie tvoří její součást.

Západní Evropa se oproti ostatním regionům vyznačuje několika důležitými aspekty, které mají na nastavení kvót v oblasti vliv. Zaprvé se převážně jedná o stabilní země s demokratickými institucemi, patří mezi ně parlamentní nebo prezidentské systémy a vyznačují se většinovým nebo proporčním volebním systémem. Zadruhé pak ženy v těchto zemích již dosáhly poměrně vysoké socioekonomické úrovně a problematika genderové nerovnosti se dostala do povědomí veřejnosti. I u kvót hraje roli globální a regionální vliv, diskuze probíhající v jedné ze zemí se dostává do zorného pole zemí sousedních a ideologicky blízkých (KROOK, LOVENDUSKI a SQUIRES 2006, 194-195).

Kvóty se dají rozdělit na několik kategorií: stranické kvóty, které si stanoví strana uvnitř své struktury, zákonné kvóty, které jsou zakotveny v zákoně země, a měkké kvóty, které nenastavují žádné striktní požadavky na zastoupení žen v politice, ale snaží se jinými způsoby vytvořit příležitosti a pomoci ženám vstoupit do politiky (ibid. 195-196).

Ve Francii se uplatňují stranické a zároveň zákonné kvóty. Zatímco stranické kvóty se liší strana od strany na základě přístupu konkrétních stran k problematice žen v politice, zákonné kvóty jsou plošně nastavené zákonem, ve francouzském případě zákonem o paritě z roku 2000 a doplňujícími zákony schválenými v následujících letech.

Stranické kvóty se ve Francii začaly objevovat v 70. letech, kdy 10% zastoupení žen ve svých řídicích orgánech zavedla Socialistická strana (PS). Kromě Socialistické strany se ale stranické kvóty příliš neuchytily. V celkovém kontextu nejsou příliš účinné a skutečně viditelná změna ve Francii přišla až se zavedením zákonných opatření na rovné zastoupení žen a mužů v politice (ibid. 212).

Zákonné kvóty jsou závislé na rozhodnutí parlamentní většiny pro jejich zavedení. Jak již bylo řečeno, zásadní diskuze kolem parity se odehrávaly v 90. letech 20. století, kdy jedna strana sporu argumentovala rovností všech lidí před zákonem, zakotvenou v ústavě, která nepřipouští, aby byly mezi voliči vytvářeny jakékoli rozdíly a kategorie, a tedy vylučuje pozitivní diskriminaci žen v politice. Druhá strana se hájila nutností změnit koncept občana jakožto muže, kdy je žena považována za kategorii, a ne za občanku. Podle ní lze jen prostřednictvím zákona parity dosáhnout skutečného zrovnoprávnění mužů a žen (ibid. 210-211).

Po volbách v roce 1997 se představitelé dvou největších politických stran – Socialistické strany

a Sdružení pro republiku (RPR), vyjádřili pro podporu zavedení zákonných kvót v podobě zákona o paritě a v následujících letech se dohodli na podobě zákona i umístění parity v ústavě. Aby takový akt nebyl v rozporu s ústavou, bylo slovo „parita“ nahrazeno slovním spojením „rovný přístup“ a v Senátu byla později změněna další část, totiž místo slovesa „garantuje“ bylo dáno sloveso „podporuje“. V konečné podobě byla tedy Národním shromážděním i Senátem schválena a do ústavy se v roce 1999 dostala věta: „*Zákon podporuje rovný přístup žen a mužů k volebním mandátům a volitelným funkcím.*“ Praktické kroky k dosažení rovného přístupu do politického prostoru byly vytvořeny zákonem o paritě uplatňovaným během voleb, který byl schválen v červnu 2000 (ibid. 211).

Kvóty na stejný počet kandidátů a kandidátek se snadněji uplatňují ve volbách, ve kterých je používán poměrný volební systém, jako jsou například komunální volby nebo volby do Evropského parlamentu. Tam je také snazší paritu vynucovat. Pokud není rovné zastoupení žen a mužů na stranické kandidátce, je odmítnuta. Složitější je to pak ve volbách s většinovým volebním systémem, jako jsou volby do Národního shromáždění. Fakt, že parita je vyžadována u kandidátů a kandidátek, a ne ve zvolených funkcích, byl zklamáním pro podporovatele parity, kteří se snažili změnit hlavně počet žen v Národním shromáždění. Právě tam má totiž zákon parity nejmenší dopady (ibid. 211).

Podle zákona parity ve Francii musí strany ve volbách postavit stejný počet kandidátů a kandidátek. Kromě faktu, že silné politické strany si mohou dovolit zaplatit pokuty za nedodržení zákona, lze ho ve volbách do Národního shromáždění obejít i jiným způsobem. Parita je v legislativních volbách vyžadována pouze v prvním kole voleb. Strana tak může v prvním kole postavit ženské kandidátky ve volebních obvodech, kde je velmi malá pravděpodobnost, že dotyčná strana vyhraje, splnit tak podmínku vyrovnaného počtu kandidátů a kandidátek a zároveň neumožnit vstup velkého počtu žen do Národního shromáždění. Tato taktika byla více či méně využívána ve všech legislativních volbách od schválení zákona o rovných příležitostech pro vstup do politiky pro muže i ženy v roce 2000 (BRUSSET a QUENTIN 2017, 26-27).

2.1.1.4 Přístup politických stran k ženám v politice – prostor pro ženy

Přístup politických stran má vliv na konečné zastoupení žen v politice, a to na lokální, regionální i národní úrovni. Postavení žen ve straně ovlivňuje například míra institucionalizace strany, ideologický rámec strany, přítomnost či absence ženského hnutí uvnitř strany a

vnitrostranická pravidla zohledňující zastoupení a prosazování žen ve straně.

Historicky první strany, které se zabývaly pozicí žen v politice, byly sociálně demokratické, levicové strany, které se v průběhu 19. a 20. století v Evropě soustředily na boj za práva žen a zrovnoprávnění pohlaví. Ve Francii byla situace mírně odlišná, sociální demokracie se rozhodla soustředit se primárně na problémy třídní a upozadit problémy genderu. Zároveň ve francouzské levici panovaly obavy z katolické církve a jejího vlivu na ženy, který by mohl způsobit příklon k tradičnějším, konzervativním hodnotám, pokud by ženy získaly volební právo. Právě z toho důvodu jej ženy obdržely v porovnání se zbytkem západní Evropy pozdě, v roce 1944 (RUBIO-MARÍN 2014, 9-11).

Francouzský prostor politických stran byl především v první polovině 20. století rozdělen na dvě konfliktní linie – pravici a levici. Podle nich se pak řadily i politické strany, podle svého ideologického zaměření. Stranický systém se stal bipolárním, moc byla rozdělena mezi dvě velké strany, republikány (nejprve gaullisty) a socialisty. Později byla na každém pólu soustředěna koalice více stran s jednou jasně dominující. V polovině 80. let do boje o politickou moc vstoupily další strany, které bipolární systém narušily. Byla to například radikálně pravicová Národní fronta nebo ekologická strana Zelených (PEROTTINO 2005, 232-233).

Vzestup členek v politických stranách přišel během 80. let, neznamenal však automatické poměrné zastoupení žen ve vedení strany. Politické strany byly tradičně vnímány jako prostor spravovaný a řízený muži, ve kterém platí jasná hierarchie. Ženskému prvku nenapomáhal ani fakt, že francouzské strany byly často soustředěné kolem silného muže, kandidáta na prezidenta nebo zvoleného prezidenta republiky, který se obklopil mužskou elitou (PAOLETTI 2005, 315-316).

Mužských členů politických stran je ve všech stranách více než ženských členek, ženy také častěji deklarují svou nedůvěru politickým stranám a menší zájem o politiku obecně. Jejich nepřítomnost v politických stranách v historii se promítla do malého počtu žen v postupně stárnoucích elitách politických stran, ženy zastávaly spíše juniorské, nižší stranické posty a v rámci celých stran tvořily menšinu, na konci 90. let odhadovanou na průměrně jednu třetinu členů stran (ibid. 316-317).

Zvyšování podílu žen ve stranických organizacích bylo patrné především na počátku 21. století jako nepřímý důsledek zákona o paritě. V Socialistické straně tvořily ženy v roce 2002 32 %, o rok později bylo v Unii pro lidové hnutí (UMP) zastoupeno 37 % žen. Ve stejné době se některé ze stran začaly zabývat zastoupením žen ve stranických řídicích orgánech, Socialistická

strana v roce 2003 přijala zásadu parity v dosazování do řídicích orgánů. Její stranická národní rada byla v tomtéž roce tvořena ze 43 % ženami, národní sekretariát strany ze 36 % ženami. V UPM byl ve stejném období stranický národní úřad tvořen ze 25 % ženami a její výkonná rada ze 13 % ženami (ibid. 317-318).

Co se týče nejvyšších stranických pozic prezidentů, byly a nadále jsou obsazovány z naprosté většiny muži. Nejviditelnější první ženou své strany je ve Francii s přehledem prezidentka Národního sdružení (do roku 2018 pod názvem Národní fronta) Marine Le Pen. Funkci zastává od roku 2011, kdy ve vedení radikálně pravicové strany vystřídala svého otce, Jean-Marie Le Pena. Mezi strany, ve kterých někdy zastávala nejvyšší post ve vedení žena, patří také francouzská ekologická strana zelených nebo Socialistická strana.

Přestože počet aktivních žen přispěl k pokusům o narovnání pozice žen a mužů uvnitř politických stran, důležitější se stala ochota stranické elity k prosazování genderové rovnosti ve straně. S tím souvisí otázka skutečného centra každé strany. V některých uskupeních se totiž kromě oficiálního vedení strany tvoří menší neoficiální centra moci, například okolo potenciálních prezidentských kandidátů (ibid. 318).

Vlastní organizace žen uvnitř strany není v žádné z francouzských stran příliš silná, nejbližší k fungující samo-organizaci žen mají levicové strany, které mají vytvořené ženské komise. Ty se převážně během předvolebních kampaní věnují mobilizaci voliček strany. Tyto komise však postrádají autonomii, jakou mají například mládežnické organizace stran, a podléhají centrálnímu řízení strany (ibid. 320).

Nabízí se otázka, proč by měly politické strany s převahou mužů kvóty na zastoupení žen na svých kandidátkách podporovat, když tak může mužská elita přijít o svou silnou pozici. Podle výzkumu Murray a spol. se tak děje z několika důvodů. Levicové strany se k podpoře kvót rozhodují na základě ideologickém a volebním, zatímco pravicové spíše ze strategických pohnutek a kvůli silnému tlaku veřejného mínění a vedoucích představitelů. Příklad lze uvést na Socialistické straně, do jejíhož ideologického zaměření spadá rovnost mužů a žen a jejím uvedením do praxe se snaží získat podporu voličů. Naopak pravicová UMP byla k podpoře kvót v klíčovém momentu dotlačena Jacquesem Chiracem, když se rovnoprávnost stala součástí předvolební strategie. Právě díky kombinaci těchto tří důvodů: ideologického, volebního a strategického byl zákon o paritě schválen téměř jednohlasně celým Národním shromážděním, střetl se v něm ideologický souhlas poslanců s tlakem ze strany předsedů stran a popularitou zákona mezi veřejností (MURRAY, KROOK a OPELLO 2012, 540-541).

Zákon o paritě sice přinesl zákonná opatření týkající se rovné reprezentace žen ve volbách, nevyřešil ale otázku rovnosti zastoupení ve vnitřní hierarchii stran. Z velké části mužské vedení stran prokázalo velmi málo ochoty podpořit ženské kandidátky, které byly často nasazovány v pravděpodobně neúspěšných volebních obvodech. Navíc se ukázalo zvýhodnění velkých stran, které si mohou dovolit zaplatit finanční sankce za nedodržení parity, oproti malým stranám s menšími finančními možnostmi. V těch se ve velké části parita z pragmatických důvodů dodržuje, právě kvůli přílišné finanční zátěži, které by straně sankce způsobily (PAOLETTI 2005, 320-321).

Od roku 2008 je ve francouzské ústavě ukotven princip rovného přístupu žen a mužů do volených funkcí, doplněn formulací, že politické strany mají přispívat k implementaci tohoto principu do praxe. Formulace ale není doprovázena konkrétními kroky a nařízeními, takže její výklad zůstává více méně na každé straně (Constitution de la République française 2020, 20).

V roce 2016 vstoupil do francouzského politického prostoru nový aktér, který se prezentuje jako středový. République en Marche pod vedením Emmanuela Macrona se neidentifikuje jako pravicové ani levicové hnutí. V jeho prezentaci nechybí důraz na rovnoprávnost mužů a žen, do legislativních voleb v roce 2017 se hnutí postavilo s genderově vyrovnanou kandidátkou.

2.1.1.5 Vysoké úřednické posty a lokální politické funkce

Francouzská politická elita se z velké části generuje z vysokých státních úředníků, nejčastěji z absolventů Vysoké školy administrativy (ENA). Tato instituce patří mezi nejprestižnější vysoké školy v zemi a její absolventi obsazují vysoké pozice ve státní i soukromé sféře. Mezi politické představitele, kteří vystudovali ENA patří bývalí prezidenti republiky, premiéři i poslanci. Její propojení s politikou je často kritizováno, francouzská politika je označována za „enarchii“ tedy ovládnutí politické moci absolventy ENA, samotní absolventi za „enarchy“ (ANÉ, 2016).

Na ENA dominují v dlouhodobých statistikách přijatých uchazečů muži. Největší rovnosti pohlaví mezi přijatými uchazeči dosáhla ENA v roce 2013, kdy 45 % z přijatých studentů tvořily ženy. O rok dříve se ředitelkou ENA stala teprve druhá žena v historii školy, Nathalie Loiseau. Trend parity studentů přijímaných na ENA nepokračoval, v následujících letech se počet žen přijatých na ENA snížil, stejně jako počet ženských uchazeček (ibid.).

Systém postupu k politickým funkcím z vysoké státní správy je ve Francii zavedený již od poloviny 20. století, kdy ENA vznikla. Z tohoto systému tudíž vyplývá, že procentuální

zastoupení žen, které vystudovaly ENA a které působí ve státní správě může mít dopad na vstup žen do vysoké politiky.

Samotné funkce vysokých úředníků, často obsazovány právě absolventy ENA, podléhají od roku 2013 kvótám na zastoupení žen. Zákon z března 2012 nastavil povinnost dosazovat do vysokých správních funkcí určité procento žen, poměr zastoupení se v čase několikrát zvýšil, v roce 2017 měl dosahovat 40 % žen ve vysokých funkcích, platnost zákona byla navíc prodloužena. Stejně jako v politických specializacích, i ve státní správě jsou v různé míře ženy zastoupené v odlišných odvětvích státní správy. Nejvíce žen je tradičně v sociálním sektoru. Další nerovností jsou rozdíly v platech mužů a žen ve státní správě (BERENI a REVILLARD 2015, 163-164).

Jednou z nejdůležitějších funkcí ve vysoké státní správě je funkce prefekta departementu a prefekta regionu. První ženou, která zastávala pozici prefektky se stala absolventka ENA Yvette Chassagne v roce 1981 a to v departementu Loir-et-Cher. První prefektkou regionu se v roce 1996 stala také absolventka ENA Bernadette Malgorn (MALGORN, 2013).

Potenciální političtí aktéři se rekrutují kromě vysoké státní správy také z komunální politiky, například z funkcí starostů. Ani na této lokální úrovni politiky není na nejvyšších pozicích ani zdaleka rovnost, starostek bylo v roce 2014 ve Francii pouhých 16 % z celkového počtu hlav měst a vesnic, v roce 2019 jich bylo pouze o necelé procento více. Ze 42 největších francouzských měst s více než 100 tisíci obyvateli byla v 7 městech starostka. Nejvýraznější ženou v této funkci je Anne Hidalgo, starosta Paříže, ženy na pozici starostky má také Nantes, Rennes nebo Lille (DUSSEAULX, 2020).

Dalo by se vycházet z hypotézy, že pozice ve vysoké státní správě nebo v lokální politice jsou odrazovými můstkem pro vstup žen do vysoké národní politiky. Z pohledu na zastoupení žen v těchto oblastech je vidět poměr se zastoupením v národní politice. Méně žen, než mužů je přijímáno na ENA, méně jich také obsazuje pozice ve státní správě. Malé procento žen se dostane na vysoké posty lokální politiky. Jestliže jsou tedy tyto oblasti rezervoárem politiků, je logický menší počet kandidátek a zvolených žen do Národního shromáždění.

2.1.2 Indikátory postavení žen v politice – politické funkce

Samotné zvolení do Národního shromáždění není jediným indikátorem, který vypovídá o postavení žen v politice. Podstatné a snad i důležitější jsou funkce a posty, do kterých jsou ženy voleny a dosazovány v rámci vnitřní struktury dolní komory Parlamentu.

Mezi tyto indikátory patří počet žen v rámci každé z politických skupin v Národním shromáždění. Tyto skupiny jsou formovány na počátku každé legislatury a spojují dohromady několik politických stran a hnutí s podobným ideologickým zaměřením. Každá z politických skupin v Národním shromáždění má odlišný přístup k pozici žen v politice a podle toho také vypadá zastoupení žen v konkrétních skupinách. Největší zastoupení žen mívají tradičně levicové strany spojené v socialistické skupině, velký počet žen bývá také mezi poslanci, kteří nepatří k žádné politické skupině (BRUSSET a QUENTIN 2017, 9-10). V čele každé politické skupiny stojí prezident skupiny. Na obsazování tohoto postu lze také pozorovat přístup konkrétní skupiny k rovnoprávnosti žen a mužů.

Dalším z indikátorů síly postavení žen v politice je počet kumulovaných mandátů v držení žen, tedy dvou a více politických funkcí v držení jednoho člověka. Kumulace mandátů je běžným rysem francouzské politiky, přitom v současnosti platí, že čím více člověk drží mandátů, tím je pravděpodobnější, že je to muž. Poslanci, kteří zastávají 4 mandáty jsou z 85 % muži (ibid. 11-12).

Pozice žen v Národním shromáždění se dá odhadnout také z počtu žen zastoupených v komisích národního shromáždění. Obsazení postů v osmi stálých komisích se odvíjí od velikosti politických skupin tak, aby odpovídalo poměru každé skupiny. Jednotlivé skupiny pak nominují své kandidáty na posty v komisích. Podle výzkumu Vysokého rady pro rovnost mužů a žen jsou některé komise vnímány jako tradičně mužské. Jsou jimi komise zabývající se financemi, zahraničními věcmi a národní obranou, tedy rezorty, které jsou ve francouzské politice považovány za silné a mocné. Naopak za spíše slabší komise, ve kterých je vidět větší zastoupení žen, jsou komise zabývající se kulturou a sociální a hospodářskou problematikou (ibid. 12).

V rámci komisí Národního shromáždění se kromě samotného členství v komisi a počtu žen zastoupených v silnějších komisích, lze dívat také na posty prezidentů, viceprezidentů a tajemníků těchto komisí a na potenciální obsazování těchto postů ženami. Navíc každá legislatura může zřídit zvláštní komise zabývající se konkrétní speciální problematikou nebo návrhem zákona.

2.2 Volby do Národního shromáždění 2012

V červnu 2012 proběhly volby do Národního shromáždění Parlamentu Francouzské republiky poté, co se ve volbách o měsíc dříve stal prezidentem republiky François Hollande s podporou

Socialistické strany. Znamenalo to sesazení pravicového Nicolase Sarkozyho poznamenaného skandály. Poprvé od roku 1995 navíc zasedl v Elysejském paláci levicový prezident a legislativní volby měly ukázat, zda se levicovou stane také dolní komora Parlamentu. Mezi předvolební sliby socialistů patřilo například obnovení hospodářského růstu, podpora vytváření pracovních pozic pro mladé nebo zavedení vyšších daní pro bohaté. Zároveň se v předvolebním období prosazovaly i extrémní pravice Marine Le Pen a extrémní levice Jean-Luca Mélenchona, které se snažily využít nejistoty voličů způsobené hospodářskou krizí. Pravice akcentovala témata bezpečnosti a národní identity, levice naopak „antilepenismus“ a podporu zaměstnanců a nižších sociálních tříd. Volby do Národního shromáždění byly tedy poznamenané krizí, nezanedbatelná část voličů se přikláněla spíše k radikálním stranám, důvěra ve velké strany i ve strany reprezentující umírněný střed, jako například MoDem, klesala (HEWLETT 2012, 404-405).

První kolo legislativních voleb proběhlo 10. června 2012, druhé pak o sedm dní později. Socialistická strana spolu s dalšími levicovými uskupeními získaly majoritní většinu 331 křesel. Zároveň zaznamenaly výraznou ztrátu poslaneckých míst středopravé a pravicové strany, konkrétně Sarkozyho UMP, která získala 188 mandátů. Poprvé od roku 1988 se do Národního shromáždění dostali zástupci Národní fronty, získali dva mandáty. Mélenchonova Levicová fronta získala 10 mandátů, což byla oproti předchozím volbám ztráta. V Národním shromáždění se utvořilo 6 politických skupin a skupina nezařazených poslanců (ibid. 408).

Důležitým ukazatelem směřování politiky nově zvolené elity bylo sestavení vlády. Premiérem se stal Jean-Marc Ayrault, který měl být symbolem spojení vlády s dělnickou třídou. Ve vládě zasedlo 34 ministrů a ministryň a to vyrovnaně, stejně mužů jako žen. Jedním z ministerstev se stalo Ministerstvo pro práva žen, které během Sarkozyho předchozí vlády v praxi neexistovalo. Jeho ministryní se stala Najat Vallaud-Belkacem, 34letá politička francouzsko-marockého původu, která získala také post mluvčí této nově vzniklé vlády (ibid. 413).

Volby v roce 2012 byly tedy definované především ekonomickými a sociálními tématy, potřebou vypořádat se s důsledky hospodářské krize a snahou zbavit se pravicové vlády pod vedením Nicolase Sarkozyho. Témata genderové rovnosti se objevovala ve volebním programu François Hollande a Socialistické strany, nebylo to ale ani zdaleka hlavní téma voleb. Zároveň se kvůli strachu z budoucnosti část voličů přiklonila k radikálním stranám napravo i nalevo politického spektra. Volební účast v prvním kole dosáhla 57,22 %, ve druhém kole přišlo k volebním urnám 55,4 oprávněných voličů (ibid. 408, 418-419).

Tyto volby byly již třetími volbami, ve kterých platil zákon z roku 2000 o podpoře rovného

přístupu žen a mužů k voleným mandátům a volitelným funkcím, zároveň byly prvními volbami, kdy byla tato rovnost explicitně zakotvena i ve francouzské ústavě po její revizi v roce 2008.

2.2.1 Kandidátky do Národního shromáždění

Do legislativních voleb roku 2012 se zaregistrovalo celkem 6 611 kandidátů, tedy zhruba 11 kandidátů na jeden volební obvod. Z toho bylo 2 649 kandidátek, tedy 40 % všech kandidátů tvořily ženy. Ve volbách předchozích ale do Národního shromáždění kandidovalo 41,6 % žen. V porovnání s volbami v roce 2007 byl tedy počet kandidátek v roce 2012 nižší o více než 1 % bod oproti volbám předchozím. K tomuto stavu došlo z důvodu nerespektování zákona o paritě politickými stranami (Haut conseil à l'égalité 2012).

Vyrovnané počty kandidátů a kandidátek měly v legislativních volbách pouze Národní fronta a ekologická strana zelených. Levicová fronta se vyrovnání přiblížila, postavila do voleb 48 % žen ze všech svých kandidátů. Socialistická strana, přestože deklarovala podporu parity a žen v politice, nasadila do voleb z celkového počtu 472 kandidátů 214 žen, tedy 45,3 % žen, což bylo dokonce méně, než ve volbách v roce 2007. Z celkového počtu 502 kandidátů UMP tvořily 129 ženy, tedy v přepočtu 25,7 %. Z toho vyplývá, že také UMP měla kandidátek méně než v předchozích volbách do Národního shromáždění. Zároveň se i v těchto volbách ukázalo, že strany často nasazují ženské kandidátky do obtížně získatelných volebních obvodů (ibid.).

2.2.2 Ženy zvolené do Národního shromáždění

Ve volbách do Národního shromáždění bylo v roce 2012 zvoleno 155 žen, tedy 26,86 % z celkového počtu poslanců. Zároveň bylo po volbách vytvořeno 6 politických skupin a skupina nezařazených poslanců, ve kterých ženy prezentovaly odlišné podíly, většinou odrážející přístup stran ve skupině k problematice rovného zastoupení žen a mužů v politickém prostředí. Byly obsazeny také pozice v osmi stálých komisích, které jsou důležitými ukazateli skutečné moci, kterou drží ženy v Národním shromáždění.

Post prezidenta Národního shromáždění ještě nikdy nezastávala žena a nezměnilo se to ani po volbách 2012, kdy se prezidentem Národního shromáždění stal poslanec za Socialistickou stranu Claude Bartolone. Ze šesti viceprezidentů obsadili tři posty ženy. První viceprezidentkou se stala socialistická poslankyně Laurence Dumont, pozice čtvrté a páté viceprezidentky

obsadila Sandrine Mazetier za socialisty a Catherine Vautrin za republikány. Ze tří kvestorů v této legislatuře jeden post obsadila žena, Marie-Françoise Clergeau za Socialistickou stranu. Stala se tak třetí ženou na pozici kvestora od vzniku funkce. Mezi dvanácti tajemníky Národního shromáždění XIV. legislature byly obsazeny čtyři ženy (AN, 2017b).

Také ani jedna z politických skupin zformovaných po volbách v roce 2012, kromě výjimky v podobě spolu-prezidenství v ekologické skupině, si nevybrala do funkce prezidenta skupiny ženu. Majoritní skupina socialistů SRC se skládala z 279 členů a 13 přidružených poslanců, jejím prezidentem se stal poslanec Bruno Le Roux. Z celkového počtu tvořily ženy 98 členů, mezi přidruženými poslanci byly ženy 4, celkem tedy ženy zastupovaly 34,93 % ze skupiny (AN, 2017e).

Skupina se druhým největším počtem členů, UMP, byla deklarována jako opoziční a tvořilo jí 185 členů a 6 přidružených poslanců. Žen bylo ve skupině zastoupeno 28, tedy 14,66 %. Jako prezident skupiny pokračoval i v nové legislatuře poslanec Christian Jacob. V roce 2015 se skupina přejmenovala na skupinu Les Républicains (ibid.).

Další skupina se zastoupením 29 poslanců v Národním shromáždění byla skupina UDI. Jejím prezidentem se stal po volbách poslanec Jean-Louis Borloo, v roce 2014 byl vystřídán Philippem Vigierem. Mezi členy skupiny patřily pouhé dvě ženy, tedy 6,9 % z celkového počtu členů skupiny. Opakem se stala Ekologická skupina, kterou tvořily ženy ze 44,4 %. Z celkových 18 členů bylo 8 členek, navíc v jejich čele stáli společně dva spolu-prezidenti, muž a žena. Skupina zanikla v květnu 2016, během stále probíhající XIV. legislature (ibid.).

Další skupinou v Národním shromáždění, která začínala s 15 členy (během legislature se jejich počet zvýšil na 17) se stala skupina RRDP. Zastoupené v ní byly 3 ženy, tedy 17,65 % z celkového počtu. Prezidentem skupiny se stal Roger-Gérard Schwanberg. Poslední skupinou, která čítala 15 členů byla skupina GDR. Jejím prezidentem se stal poslanec André Chassaigne a z celkového počtu v ní bylo 20 % žen, tedy 3 ženy (ibid.).

Po volbách 2012 byl za každou politickou skupinu nominován odpovídající počet poslanců do každé z osmi stálých komisí Národního shromáždění, do komise pro evropské záležitosti a v průběhu legislature do dalších 6 speciálních komisí, zřízených pro průzkum konkrétních zákonů před jejich schválením. Stálé komise jsou dlouhodobě označovány podle svého postavení za spíše mužské nebo spíše ženské. Komise pro zahraniční záležitosti, pro národní obranu a pro finance jsou nejdůležitější a výrazně v nich převažují muži, naopak komise pro sociální věci nebo kulturu a vzdělávání patří ke slabším orgánům a je v nich tradičně větší

zastoupení ženských poslankyň (AN, 2017g).

Komise pro kulturu a vzdělávání, která vznikla po volbách v roce 2012 měla mužského prezidenta a o pozice 4 viceprezidentů se dělili tři ženy a jeden muž. Stejně rozložení bylo i mezi tajemníky, kde také 3 pozice ze 4 obsadily ženy. Mezi samotnými členy komise bylo na počátku XIV. legislatury v komisi z celkových 63 členů 24 žen (ibid.).

V čele komise, která se zabývá sociálními tématy usedla socialistická poslankyně Catherine Lemorton. Jejími viceprezidenty se stala jedna žena a tři muži, čtyři tajemnická místa obsadili dva muži a dvě ženy. Z celkového počtu 63 členů komise bylo 27 žen. V průběhu legislatury se tento počet snižoval až na 21 žen v komisi před nástupem nového Národního shromáždění v roce 2017 (ibid.).

Prezidentem komise pro trvalý rozvoj se stal muž, mezi viceprezidenty byly tři muži a jedna žena. Všechny čtyři pozice tajemníků obsadili muži. Z celkového počtu 64 členů komise bylo 16 členek (ibid.).

Komise zabývající se právní tematikou se po volbách 2012 ocitla pod vedením mužského prezidenta, posty viceprezidentů obsadili tři muži a jedna žena. To se v průběhu legislatury změnilo, v roce 2017 před dalšími volbami byly pozice viceprezidentů rozdělené genderově vyrovnaně, dva muži a dvě ženy. Tajemníci se v průběhu také změnili, konkrétně se navýšil počet ze dvou mužů a jedné ženy na tři muže a jednu ženu. Z celkových 65 členů na počátku legislatury tvořily 14 členů ženy, v průběhu kleslo číslo členů komise na 62 a počet žen se zvýšil na 16 členek (ibid.).

Původně mužem obsazenou funkci prezidenta ekonomické komise v průběhu XIV. legislatury obsadila socialistická poslankyně Frédérique Massat, která do té doby zastávala post viceprezidentky. Poté co nastoupila jako prezidentka, viceprezidenty se stali čtyři muži a tajemníci se proměnili ze tří žen a jednoho muže na dvě ženy a dva muže. Komise celkem čítala 60 členů, z toho 16 ženských poslankyň. Poté, co celkový počet členů stoupl na 63, stoupl i počet žen na 18 členek (ibid.).

Komise zahraničních věcí, která je vnímána jako silná a obsazovaná spíše muži měla od roku 2012 prezidentku. Byla jí poslankyně za socialistickou skupinu Élisabeth Guigou. Viceprezidentské posty obsadili tři muži a jedna žena, tajemníci začínali legislaturu se stejným podílem, ale v jejím průběhu se na posty tajemníků dostaly dvě ženy a dva muži. Z 63 členů komise bylo pouze 9 z nich žen (ibid.).

Další komise braná jako mocenská, je komise zabývající se národní obranou. V té po volbách,

pod ženskou prezidentkou Patricií Adam za socialisty, zasedlo 59 členů, ze kterých 10 tvořily ženy. Viceprezidentské posty obsadili čtyři muži, tajemníci byli tři muži a jedna žena. Během legislatury se posty tajemníků zmenšily na tři, všechny obsazeny muži. Stoupl počet členů na 62 v roce 2017, z nichž bylo 13 žen (ibid.).

Poslední komisí, která se tradičně uvádí jako spíše mužská, je komise finanční. V jejím čele stál od roku 2012 mužský prezident a polovinu mandátu byl muž také ve zvláštní funkci generálního zpravodaje pro rozpočet, toho ale v roce 2014 vystřídala poslankyně Valérie Rabault a stala se tak první ženou, která tuto funkci obsadila. Viceprezidentské pozice obsadili tři muži a jedna žena, v průběhu se to změnilo na dva muže a jednu ženu, tajemnické obsadil jeden muž a tři ženy, ale do konce legislatury se posty dostaly do rukou čtyř mužů. Z celkového počtu 63 členů možná nejdůležitější komise bylo v roce 2012 pouhých 10 žen, do roku 2017 počet klesl na 61 členů celkem a z toho pouze 5 žen (ibid.).

V roce 2012 do Národního shromáždění kandidovalo 2 649 žen, což tvořilo 40 % ze všech kandidátů. Zvoleno do XIV. legislatury bylo 155 žen, tedy 26,86 % ze zvolených poslanců. Nejvíce paritní politickou skupinou se stala Ekologická skupina se 44% zastoupením žen, nejméně skupina UDI s 6,9% zastoupením žen. V žádné ze skupin nezískala samostatný post prezidentky žena, v Ekologické skupině se o prezidenství dělili dva lidé, muž a žena. Ve stálých komisích ženy nikde netvořily polovinu nebo více členů, nejvíce žen bylo v komisi zabývající se sociálními tématy, nejméně v komisi zahraničních věcí. Pozice prezidentek obsadily ženy v ekonomické komisi, v komisi zahraničních věcí, v komisi sociálních věcí a v komisi národní obrany.

2.3 Volby do Národního shromáždění 2017

Volby do Národního shromáždění Francouzské republiky následovaly tradičně po volbách prezidenta. Tím byl na začátku května 2017 zvolen bývalý investiční bankéř a černý kůň voleb Emmanuel Macron. Bývalý člen Socialistické strany založil v roce 2016 hnutí République en Marche. To se poté, co byl Macron zvolen prezidentem, stalo favoritem legislativních voleb.

Nejsilnější stranou se ve volbách opravdu stalo hnutí ReM, druhý největší počet mandátů získala Republikánská strana, která se deklarovala jako opozice. Obrovský propad zaznamenala Socialistická strana, která z většinové vlády v předchozím období přešla k získání pouhých 30 mandátů. Stejně jako v předchozích volbách i nadále stoupalo zastoupení radikálních stran. Národní fronta, jejíž prezidentka Marine Le Pen soupeřila s Emmanuelem Macronem ve

druhém kole o post prezidenta republiky, získala 8 mandátů. Levicová, nově vzniklá strana Jean-Luca Mélenchona, La France insoumise získala 17 mandátů, Francouzská komunistická strana obsadila 10 křesel. Ekologická strana, která zaznamenala v předchozích volbách úspěch získala v roce 2017 pouze 1 mandát (Ministère d'Intérieur, 2017).

Do Národního shromáždění se ve volbách dostali zástupci 16 politických stran, kteří se zformovali do 7 politických skupin a zbytku nezařazených poslanců. V průběhu XV. legislatury, z velké části na podzim 2018, se skupiny mírně přeskupily a vznikla další, skupina Svobod a Teritorií, tím pádem se Národním shromáždění rozdělilo na 8 politických skupin a nezařazené poslance.

I v této legislatuře se stalo důležitým ukazatelem v problematice rovnosti mužů a žen složení vlády. Premiérem byl jmenován Édouard Philippe a na dvacet dva ministerských postů bylo nominováno 11 žen a 11 mužů, i tato vláda tedy stejně jako po volbách v roce 2012 zpočátku dodržela paritu. Instrukce zabývající se rovností žen a mužů se ze samostatného ministerstva stala přidruženým ministerstvem, které spadá pod kompetence předsedy vlády. Do čela instituce byla dosazena spisovatelka a feministická aktivistka Marlène Schiappa, na postu vydržela také ve druhé Phillipově vládě po říjnu 2018 a až do současnosti. Počet postů ve vládě v průběhu XV. legislatury narůstal a proměňoval se, a to i v neprospěch parity, například v lednu 2019 čítala vláda 19 mužů a 17 žen. V současnosti má vláda 37 členů, z toho 17 postů zastávají ženy (Gouvernement, 2020).

Hlavním důvodem pro masové zvolení poslanců hnutí ReM byla touha po změně a nových obličejích. Část hnutí ale tvořili také poslanci a poslankyně, kteří přešli z jiných politických stran. Osobnost Emmanuela Macrona a celé hnutí se prezentovali jako středoví, pokrývající velkou skupinu voličů. Jedním z akcentovaných témat byla právě rovnost mezi muži a ženami, a to jak v profesní, tak rodinné sféře. V rámci hnutí vznikla iniciativa Elles Marchent, která se měla problematikou zabývat.

2.3.1 Kandidátky do Národního shromáždění

Do legislativních voleb roku 2017 se zaregistrovalo celkem 7 882 kandidátů, tedy zhruba 14 kandidátů na jeden volební obvod a zároveň o více než tisíc kandidátů více než v předchozích volbách do Národního shromáždění. Z celkového čísla pak bylo 3 344 kandidátek, tedy 42,4 % zapsaných na kandidátních listinách tvořily ženy. To znamenalo o dva procentní body více než ve volbách z roku 2012 (BRUSSET a QUENTIN 2017, 5).

Jednotlivé strany k zákonu o paritě i v těchto, od schválení zákona již čtvrtých volbách, přistupovaly různě, ukázaly se také nedostatky zákona v podobě určité nespravedlnosti vůči malým stranám. Strany se silným zázemím si mohou spíše dovolit zaplatit sankce za nedodržení parity a častěji ji nedodržují, což se projevilo i ve volbách do Národního shromáždění v roce 2017. Za stranu republikánů, která nasadila kandidáty v 480 volebních obvodech, kandidovalo pouhých 187 žen, necelých 39 %. Socialistická strana do 414 obvodů nasadila 183 žen což znamenalo 44 % kandidátek. Stejný počet mužů a žen naopak beze zbytku dodrželo hnutí République en Marche. Paritu také převážně z finančních důvodů dodržela Národní fronta Marine Le Pen nebo strana MoDem (HERREROS 2017).

2.3.2 Stranická politika hnutí En Marche a Emmanuela Macrona

Přestože se trend zvyšování počtu žen v Národním shromáždění dá zřetelně sledovat od roku 2000, kdy byl schválen zákon pro rovný přístup žen a mužů do politiky, mezi lety 2012 a 2017 byl skok ještě výraznější než kdykoli předtím. Jedním z potenciálních důvodů, proč byl rok 2017 pro vstup žen do Národního shromáždění tak úspěšný, je politika hnutí République en Marche, které v legislativních volbách 2017 zvítězilo.

Hnutí ReM již během prezidentské volby, ve které zvítězil jeho lídr Emmanuel Macron, spustilo iniciativu Elles marchent. Ta si s mottem „*Zákon se změnil, teď se musí změnit život*“, kladla za cíl podporovat ženy v politice, odpovídat na otázky týkající se rovnoprávnosti a inspirovat další akce a činnosti spjaté s problematikou rovnosti mužů a žen v politice (Elles marchent 2016).

Podle volebního programu hnutí se nyní zrovnoprávnění mezi muži a ženami neodehrává v legislativní, ale v kulturní rovině. Proto, aby se tato změna mohla odehrát, se podle ReM musí změnit mentalita lidí a posléze jejich chování. Aby k tomu došlo, představuje hnutí své tři cíle. Prvním z nich je podpora žen při skloubení rodinného a pracovního života, tento bod se zabývá například zachováním práva na umělé ukončení těhotenství, výstavbou jeslí a transparentnějším přidělováním míst v nich nebo jednotnou mateřskou dovolenou bez ohledu na pracovní postavení a pozici ženy. Ve druhém bodě programu se objevuje cíl profesionální rovnosti, tedy narovnání platové nerovnosti za stejnou práci mezi muži a ženami, zároveň je zde představen i důležitý závazek parity při obsazování hlavních pozic státní správy. Třetím bodem programu se hnutí zavazuje účinněji bojovat proti obtěžování a násilí páchaném na ženách, a to například spuštěním osvětové kampaně, nebo zvednutím pokut za obtěžování (ibid.).

Svůj program používají zároveň jako propagaci již dosažené parity ve svém hnutí, například

parity na kandidátkách. Paritu hnutí ReM dodrželo i po zvolení do Národního shromáždění, společně s partnerskou stranou MoDem vytvořili politickou skupinu, ve které 48,56 % tvořily ženy (AN, 2020c).

2.3.3 Ženy zvolené do Národního shromáždění

Ve volbách v červnu 2017 bylo zvoleno 228 poslankyň, tedy 39,51 % Národního shromáždění vytvořily ženy. To v současnosti staví francouzské Národní shromáždění na 10. místo v žebříčku hodnocení rovnosti mezi muži a ženami v Evropě, ve světovém měřítku pak na 26. místo (UIP, 2020).

Prezidentem Národního shromáždění se stal opět muž, François de Rugy, v září 2018 ho vystřídal Richard Ferrand, oba za hnutí ReM. Šest pozic viceprezidentů byly obsazeny čtyřmi muži a dvěma ženami, Annie Genevard a Lætitia Saint-Paul. Mezi třemi kvestory byla obsazena jedna žena a stala se čtvrtou kvestorkou v historii republiky, Laurianne Rossi. Ze dvanácti pozic tajemníků obsadily sedm ženy (AN, 2020b).

Stejně jako v předchozích volbách, kromě samotného počtu zvolených poslanců je důležité obsazení stálých parlamentních komisí a zastoupení žen v jednotlivých politických skupinách.

Politické skupiny, které se v Národním shromáždění zformovaly po volbách, byly z části novými uskupeními, z části zavedenými skupinami. Zcela novým orgánem byla pochopitelně skupina LaReM, která na počátku XV. legislatury čítala 309 poslanců a 4 přidružené poslance. Z nich bylo 150 žen a dvě ženy mezi přidruženými poslanci, skupina ReM tedy dosáhla 48,56 % zastoupení a stala se nejvíce genderově vyrovnanou politickou skupinou v historii. Zároveň ale u této strany nelze srovnávat s předchozím volebním obdobím, poněvadž se skupina formovala až před volbami roku 2017 a skládá se z velké části z nově zvolených politiků a političek. V čele skupiny stál od voleb do září 2018 poslanec Richard Ferrand. Poté, co se stal prezidentem celého Národního shromáždění, ho vystřídal Gilles Le Gendre (AN, 2020c).

Největší opoziční skupina Les Républicaines se od roku 2017 skládala z 95 členů a 5 přidružených poslanců. Z toho 20 členů skupiny tvořily ženy, mezi přidruženými 3 z 5. Oproti předchozí legislatuře, ve které byly ženy ve skupině zastoupené ze 14,66 %, v této legislatuře zastávaly 23 %. Prezidentem skupiny zůstal i nadále poslanec Christian Jacob (ibid.).

Další nově vzniklou skupinou se stala skupina MoDem v čele nejprve s Marcem Fesneauem a od roku 2018 s Patrickem Mignolou. Ženy ze skupiny se 43 členy a 4 přidruženými poslanci tvořily 16 členek a 1 mezi přidruženými. Z celku skupiny 36,17 % zastupovaly ženy. Ani u této

skupiny ale není možné srovnávat s výsledky z předchozí legislatury (ibid.).

Socialisté, kteří zažili v porovnání s volbami v roce 2012 obrovský propad, vytvořili politickou skupinu s pouhými 26 členy a 4 přidruženými poslanci. Z toho však 12 členů tvořily ženy, a socialistická skupina tak zvedla své zastoupení žen ze 34 % v roce 2012 na 43,33 % v roce 2017. Prezidentkou skupiny se stala socialistická poslankyně Valérie Rabault, která v předchozí legislatuře zastávala post generálního zpravodaje pro rozpočet ve finanční komisi (ibid.).

Ve skupině UDI, Agir et indépendants s prezidentem Jean-Christophem Lagardem se oproti předchozím volbám také zvedlo procentuální zastoupení žen. Ve skupině tvořené 28 členy bylo 8 žen, tedy 27,58 % oproti pouhým 6,9 % po volbách 2012. Radikálně levicová skupina Jean-Luca Mélenchona La France insoumise obsadila 17 křesel, 7 z nich zastupovaly ženy. Novou skupinu nelze porovnávat s předchozími volbami, v roce 2017 tvořily ženy 41,17 % skupiny (ibid.).

Skupina GDR zůstala i v nové legislatuře pod starým vedením Andrého Chassaigheho. Získala 16 mandátů, čtyři z nich obsadily ženy a jejich zastoupení se zvedlo z 20 na 25 %. Poslední skupinou, která vznikla až v říjnu 2018, se stala skupina Svobod a Teritorií s prezidentem Philippem Vigierem. K té se přihlásilo 18 poslanců, mezi nimi 4 ženy, které tedy tvoří 21 % skupiny (ibid.).

Stálé komise Národního shromáždění jsou dalším ukazatelem pozice žen v politickém prostoru. Pozornost je upřena převážně ke komisím, které jsou často vykládány jako spíše mužské a zároveň jsou považovány za komise s větší mocí než jiné.

Mezi slabší komise se řadí například komise zabývající se kulturou. Prezident, jeden viceprezident a čtyři mužští tajemníci byli v roce 2017 doplněni 3 viceprezidentkami. Počet žen stoupl, ze 62 členů komise obsadily ženy 38 míst, v roce 2012 to bylo 24 míst. Post prezidenta ekonomické komise získal na rozdíl od roku 2012 muž, viceprezidentské i tajemnické posty byly rozděleny genderově rovnoměrně. Poměr ženských členek zůstal podobný jako v předchozím období, na 64 členů 21 žen (AN, 2020a).

Prezidentskou sociální komise se stala poslankyně za ReM Brigitte Bourguignon, jiná žena tuto funkci zastávala již v předchozím období. Pozici generálního zpravodaje obsadil muž, ve stejném poměru jedna žena a tři muži byly obsazeny funkce viceprezidentů a tajemníků. Počet členek v komisi od minulého období stoupl, ze 63 členů ženy obsadily 38 míst, v roce 2012 obsadily 27 míst (ibid.).

Do komise pro trvalý rozvoj byla obsazena prezidentka Barbara Pompili za ReM,

viceprezidenty se stali čtyři muži, tajemníky dvě ženy a dva muži. Ze 64 členů komise bylo 24 žen, oproti 16 v předchozím období. V právní komisi se stala prezidentkou Yaël Braun-Pivet za ReM, 1 žena a tři muži byli obsazeni jak na pozice tajemníků, tak viceprezidentů. Z celkových 64 členů bylo 21 žen, mírný nárůst od posledního období, kdy bylo v komisi 16 žen (ibid.).

Mezi silové komise se počítají hlavně komise národní obrany, zahraničních věcí a finanční komise. Komise zabývající se národní obranou si udržela téměř neměnný poměr žen a mužů i během nové legislatury. Ze 60 členů bylo 15 žen, pozice tajemníků byly rozděleny rovnoměrně mezi dva muže a dvě ženy, viceprezidentské posty obsadila jedna žena a tři muži. Prezidentem se stal muž, zatímco v roce 2012 byla obsazena žena (ibid.).

Finanční komisi stejně jako v předchozím období předsedal muž, navíc byla mužem obsazena i funkce generálního zpravodaje pro rozpočet. Jedna žena se stala viceprezidentkou a tři tajemnicemi. Ze 62 členů bylo 20 žen, což bylo oproti pouhým 5 v roce 2012 viditelné navýšení. Komise zahraničních věcí si v předchozím období vysloužila pozici ženami nejméně obsazené komise, ačkoli jí předsedala žena. I v této legislatuře post prezidentky zastávala žena, Marielle de Sarnez za MoDem. Viceprezidenty se stala jedna žena a tři muži, tajemníky tři ženy a jeden muž. Ze 64 členů bylo 21 žen, v předchozím období jich bylo pouhých 9 (ibid.).

Do Národního shromáždění v roce 2017 kandidovalo 3 344 žen, tedy 42,4 % ze všech kandidátů. Zvoleno bylo 228 žen, což odpovídá 39,51 %. Téměř úplnou paritu dodržela politická skupina LaReM, kde ženy tvoří 48,56 % ze všech poslanců. Obecně ve všech politických skupinách zastoupení žen vzrostlo, nejhůře na tom je skupina Svobod a Teritorií s 21 % a republikáni s 23 % žen. V tomto období se také žena stala prezidentkou politické skupiny, a to Valérie Rabault prezidentkou socialistické skupiny. Hned ve dvou komisích ženy obsadily více než polovinu míst, a to v kulturní a sociální komisi. Nejméně žen bylo naopak v komisi zahraničních věcí a v právní komisi. Ve čtyřech komisích stejně jako během předchozí legislatury zaujaly pozice prezidentek ženy, a to v komisi zahraničních věcí, sociální komisi, komisi pro trvalý rozvoj a právní komisi. Počet žen v Národním shromáždění a důležitost pozic obsazených ženami po volbách v roce 2017 stoupl. Jedním z důležitých faktorů se stal závazek dosažení parity hnutí République en Marche, ale také například zvýšení pokut za nedodržení zákona parity při legislativních volbách.

2.4 Důsledky a rizika proměny složení v Národním shromáždění

Ačkoli se do Národního shromáždění dostalo ve volbách 2017 více žen než kdykoli předtím, ne všechny důsledky budou pravděpodobně pozitivní a není automaticky dané, že tento trend zvyšování počtu žen ve francouzské politice bude pokračovat.

Jedním z potenciálních rizik je nezkušenost nových poslanců a poslankyň. Za hnutí ReM kandidovala celá řada nových tváří, bez větších zkušeností s politikou. U takových poslanců existuje nebezpečí, že zatímco se snaží v nové profesi a prostředí zorientovat a adaptovat se, nechávají se ovlivňovat kolegy, kteří v politickém prostředí působí déle. Zároveň ponechávají určitou výhodu vládě, která má alespoň zpočátku větší prostor pro uplatňování svého programu.

Zůstává také otázkou, nakolik je dodržování paritního zákona za strany hnutí ReM marketingovým tahem a nakolik dlouhodobou vizí. Emmanuel Macron i po volbách pokračuje ve stejné rétorice podpory rovnosti mezi muži a ženami, stejně jako jeho vláda. Není ale příliš zřetelné, že by se jeho slova měnila v konkrétní činy a opatření. Nejvíce výrazná byla v oblasti práv žen v posledním roce kampaň proti násilí na ženách shrnutá pod slovem *femicides*, tu ale zorganizovali občanskí aktivisté (MOUNIER 2019).

Dá se také spekulovat o účinnosti vytvořených institucí, které řeší rovnost mezi muži a ženami, jako například *Delegace pro práva žen*, *Vysoká rada pro rovnost* nebo samotné ministerstvo zabývající se právy žen. Alespoň minimální impakt ale mají, jakožto symbol změny, když ne jako důkaz změny samotné. Na této symbolice se dá následně stavět, za příznivých okolností vznikají praktická opatření řešící rovnost mužů a žen. Dalo by se tak ve zkratce říct, že je lepší symbolický zákon, než žádný zákon (MURRAY 2008, 497).

S narůstajícím počtem žen v Národním shromáždění pomalu přichází i proměna tohoto politického prostoru z místa, které je tradičně maskulinní, a to navíc s převahou bílých starších mužů, na místo, které je více otevřeno všem občanům republiky nehledě na jejich pohlaví či etnikum. I nová legislatura ale čelí dnešním problémům spjatých s genderovou (ne)rovností, se kterými se časem bude muset vypořádat. Jedním z nich je například princip laicity ve spojení s nošením hidžábu ve školách, situace, která nutně vyvolává otázku, kde končí svoboda člověka a začíná obecně nastavený princip.

Je možné, že rok 2017 je jen prudší výkyv v pozvolna rostoucí křivce. Podobá situace nastala s prvními volbami, ve kterých mohly volit a být voleny ženy, v roce 1945. Do Národního shromáždění tedy vstoupily jako zcela nový element a měly v tehdejší kontextu relativně vysoké zastoupení 5 %. V roce 2017 se stalo novým elementem hnutí *En Marche* se

specifickým, středově liberálním diskurzem a důrazem na zastoupení žen v politickém prostoru. Je otázkou, zda se hnutí bude ve stejném duchu prezentovat i v následujících volbách, a také zda získá dostatečnou podporu, aby bylo i nadále významnou silou v Národním shromáždění. V opačném případě by stejně jako na počátku 50. let, kdy vymizel prvek „novoty“ a počet žen klesl na 3 %, mohl počet žen klesnout i v následujících volbách v roce 2022.

Další otázkou je také to, jak nově zvolené poslankyně v Národním shromáždění dokáží svého vysokého počtu a podpory ze strany prezidenta, vlády a většiny Národního shromáždění, využít v politických rozhodnutích a zda a nakolik dokáží ovlivnit budoucí směřování země v oblasti generové rovnosti a práv žen v politice i společnosti.

Závěr

Tato bakalářská práce se věnovala komparativní analýze dvou voleb do francouzského Národního shromáždění, a to v letech 2012 a 2017. Na volby bylo nahlíženo z pohledu zastoupení ženských kandidátek ve volbách a následně reprezentace žen mezi zvolenými poslanci dolní komory Parlamentu. Práce se zabývala faktory, které na počet žen v politice působí a snažila se odpovědět na hypotézu, podle které se oproti roku 2012 počet žen v Národním shromáždění v roce 2017 zvýšil a jako jeden z faktorů k tomu přispěla politika nově vzniklého středového hnutí En Marche v čele s Emmanuelem Macronem.

Co se týče kvantitativního zastoupení žen v Národním shromáždění, rok 2017 je oproti roku 2012 velkým posunem vpřed, zvláště v kontextu dlouhodobě velmi pomalé implementace parity do francouzské politiky. Tento skok je viditelný především na poměru zvolených poslanců a poslankyň, mezi kandidáty k výraznějšímu genderovému narovnání nedošlo. Zatímco v roce 2012 se o post poslance z celkového počtu kandidátů ucházelo 40 % žen, o pět let později jich bylo o pouhé dva procentní body více. Pozice v Národním shromáždění v roce 2012 obsadilo pouhých 26,9 % žen, v roce 2017 jich bylo 38,7 % z celkového počtu poslanců. Ačkoli se poměry mužů a žen mezi kandidáty i zvolenými poslanci neblíží k úplné paritě, nárůst zvolených poslankyň je velmi výrazný.

Z výsledků analýzy vyplývá, že za velkým úspěchem žen v roce 2017 stojí alespoň zčásti nové politické hnutí République en Marche. To se svým diskurzem rovných příležitostí pro obě pohlaví nasadilo do voleb stejný počet kandidátek a kandidátů. Jakožto vítězné majoritní uskupení obsadilo hnutí ReM v Národním shromáždění 309 křesel, z toho na 150 usedly ženy a hnutí tak dosáhlo 48,5% zastoupení žen ve své politické skupině, což je zdaleka nejvíce v historii Národního shromáždění. Zároveň tak výrazně přispělo k vysokému zastoupení žen v kontextu celého Národního shromáždění. I u ostatních stran je v roce 2017 pozorovatelný nárůst ženských kandidátek a poslankyň, a to především jako důsledek zvýšení finančních sankcí při neuplatnění zákona parity.

Dalším srovnávaným indikátorem byly pozice a funkce obsazené ženami v Národním shromáždění po volbách v letech 2012 a 2017. Nejvýraznějším ukazatelem důležitosti žen jsou v tomto případě vedoucí pozice politických skupin a předsednické posty stálých komisí. V roce 2012 v čele politických skupin zasedli pouze muži, v roce 2017 se prezidentkou politické skupiny stala jediná žena, a to v socialistické skupině. Prezidentek stálých komisí bylo v obou legislaturách stejně, čtyři z osmi postů obsadily ženy. V návaznosti na větší počet poslankyň se

v roce 2017 oproti předchozí legislatuře ve většině komisí zvedl počet členek, nadále ale převažují spíše v méně důležitých komisích, nerovnost je patrná v silových komisích jako je komise zahraničních věcí nebo komise národní obrany.

V roce 2017 se tedy oproti roku 2012 zvýšil počet ženských kandidátek do Národního shromáždění i počet zvolených poslankyň. Z části k tomu přispěla politika hnutí En Marche, které do voleb nasadilo stejný počet kandidátů a kandidátek a dosáhlo téměř úplné parity i mezi svými zvolenými poslanci a poslankyněmi. Práce tedy danou hypotézu potvrdila, zároveň ale není hnutí En Marche jediným faktorem, který měl na zvýšení počtu žen v Národním shromáždění vliv. Není také zcela jisté, že bude trend většího množství žen v politice i nadále stoupat, nebo alespoň ne stejným tempem, jaké bylo patrné mezi lety 2012 a 2017.

Summary

This bachelor's thesis was a comparative analysis of the elections to the French National Assembly in 2012 and 2017 from the perspective of women's representation among candidates and among elected deputies. The work dealt with the factors that affect the number of women in politics and tried to confirm or refute the hypothesis, that in the 2017 elections, more female candidates presented themselves and also more women were elected in comparison to the elections 2012. At the same time, the work tried to answer the question of whether one of the positive factors in increasing the number of women in the National Assembly was the new political group République En Marche.

The results of the analysis show that the number of female candidates in 2017 increased by only two percentage points compared to the previous elections, but the number of women who were elected to the National Assembly increased from 26.9 % to 38.7 %. The policy of the En Marche movement, which put the same number of women and men in the elections, was essential for this increase. En Marche became the winner of the elections in 2017 and out of 309 seats won, 150 of them were filled by women. Therefore, the mouvement almost completely fulfilled the parity with 48.5 % of women in its political group. Compared to the 2012 elections, small improvements in gender equality were also visible in the positions filled by women within the internal institutions of the National Assembly.

The thesis confirmed the hypothesis that in 2017 the number of women among candidates and among elected deputies increased and that one of the factors of the increase was the policy of the En Marche movement. However, it is uncertain whether a similar trend will continue in the future and how important position women can and will gain within the National Assembly.

Použitá literatura

ABERDAM, Serge. Deux occasions de participation féminine en 1793: le vote sur la Constitution et le partage des biens communaux. *Annales historiques de la Révolution française* [online]. 2005, **2005**(339), 17-34 [cit. 2020-02-03]. Dostupné z: <https://journals.openedition.org/ahrf/2098#text>

ANÉ, Claire. A l'ENA, les femmes manquent à l'appel. *Le Monde* [online]. 2016 [cit. 2020-05-11]. Dostupné z: https://www.lemonde.fr/campus/article/2016/12/12/a-l-ena-un-deficit-de-femmes-qui-n-en-finit-pas_5047362_4401467.html

Assemblée nationale: Commissions permanentes. *Assemblée nationale* [online]. Paris: 2020a. [cit. 2020-04-29]. Dostupné z: <http://www.assemblee-nationale.fr/dyn/commissions-et-autres-organes>

Assemblée nationale: Délégation aux droits des femmes et à l'égalité des chances entre les hommes et les femmes. *Assemblée nationale* [online]. Paris: 2017a. [cit. 2020-03-31]. Dostupné z: <http://www2.assemblee-nationale.fr/static/15/DDF/Note%20de%20présentation%20DDF2017.pdf>

Assemblée nationale: La Conférence des présidents: Archives de la XIVe législature. *Assemblée nationale* [online]. Paris: 2017b. [cit. 2020-04-20]. Dostupné z: http://www.assemblee-nationale.fr/14/tribun/xml/conf_pre.asp

Assemblée nationale: La conquête de la citoyenneté politique des femmes. *Assemblée nationale* [online]. Paris: 2017c. [cit. 2019-10-30]. Dostupné z: <http://www2.assemblee-nationale.fr/decouvrir-l-assemblee/histoire/le-suffrage-universel/la-conquete-de-la-citoyennete-politique-des-femmes>

Assemblée nationale: Le Bureau de l'Assemblée nationale. *Assemblée nationale* [online]. Paris: 2020b. [cit. 2020-04-29]. Dostupné z: <http://www2.assemblee-nationale.fr/15/le-bureau-de-l-assemblee-nationale>

Assemblée nationale: Les 33 femmes élues députées pour la première fois en 1945. In: *Assemblée nationale* [online]. Paris: 2015a. [cit. 2020-03-31]. Dostupné z: <http://www2.assemblee-nationale.fr/14/evenements/2015/les-femmes-deputees-depuis-1945/les-33-femmes-elues-deputees-pour-la-premiere-fois-en-1945>

Assemblée nationale: Les députés sont-ils à l'image de la société?: La place des femmes à l'Assemblée et son évolution dans le temps. In: *Assemblée nationale* [online]. Paris: 2019 [cit. 2020-03-31]. Dostupné z: http://www2.assemblee-nationale.fr/decouvrir-l-assemblee/folder/les-deputes/vos-deputes/les-deputes-sont-ils-a-l-image-de-la-societe#node_60689

Assemblée nationale: Les femmes questeures. *Assemblée nationale* [online]. Paris: 2017d. [cit. 2020-04-20]. Dostupné z: <http://www2.assemblee-nationale.fr/14/evenements/2015/les-femmes-deputees-depuis-1945/les-femmes-questeures>

Assemblée nationale: Les femmes vice-présidentes de l'Assemblée nationale. In: *Assemblée nationale* [online]. Paris: 2015b. [cit. 2020-03-31]. Dostupné z: <http://www2.assemblee-nationale.fr/14/evenements/2015/les-femmes-deputees-depuis-1945/les-femmes-vice-presidentes-de-l-assemblee-nationale>

Assemblée nationale: Les groupes politiques: Archives de la XIVe Législature. *Assemblée nationale* [online]. Paris: 2017e. [cit. 2020-04-27]. Dostupné z: <http://www2.assemblee-nationale.fr/14/les-groupes-politiques>

Assemblée nationale: Les groupes politiques actuels. *Assemblée nationale* [online]. Paris: 2020c. [cit. 2020-04-29]. Dostupné z: <http://www.assemblee-nationale.fr/dyn/les-groupes-politiques>

Assemblée nationale: Portraits et biographies des 33 femmes élues députées pour la première fois en 1945. *Assemblée nationale* [online]. Paris: 2017f. [cit. 2020-02-07]. Dostupné z: <http://www2.assemblee-nationale.fr/decouvrir-l-assemblee/histoire/le-suffrage-universel/la-conquete-de-la-citoyennete-politique-des-femmes/les-33-femmes-elues-deputees-en-1945>

Assemblée nationale: Travaux en commission: Archives de la XIVe législature. *Assemblée nationale* [online]. Paris: 2017g. [cit. 2020-04-28]. Dostupné z: <http://www.assemblee-nationale.fr/14/documents/archives-14leg.asp#commission>

BEREGI, Théodore. Albert Theisz: ministre de combat pendant la commune. *Revue syndicale suisse: organe de l'Union syndicale suisse* [online]. Union syndicale suisse, 1971, **1971**(63) [cit. 2020-02-04]. Dostupné z: <https://www.e-periodica.ch/cntmng?pid=rss-001:1971:63::460>

BERENI, Laure a Anne REVILLARD. Un « mal nécessaire » ?: Les hauts fonctionnaires et les quotas. *Travail, genre et sociétés* [online]. 2015, **2015/2**(34), 163-168 [cit. 2020-05-11]. Dostupné z: <https://www.cairn.info/revue-travail-genre-et-societes-2015-2-page-163.htm?contenu=resume>

BRUSSET, Agathe a Baptiste QUENTIN. *La parité à l'Assemblée nationale: Le data au service de l'égalité femmes-hommes* [online]. Politiqu'elles, 2017, 1-37 [cit. 2020-04-20]. Dostupné z: <https://politiquelles.org/wp-content/uploads/2017/06/La-parité-à-l'Assemblée-nationale-le-data-au-service-de-légalité-femmes-hommes.pdf>

CAHEN, Fabrice. De l'« efficacité »des politiques publiques: la lutte contre l'avortement « criminel » en France, 1890-1950. *Revue d'histoire moderne & contemporaine* [online]. 2011, **2011/3**(58-3), 90-

117 [cit. 2020-02-04]. Dostupné z: <https://www.cairn.info/revue-d-histoire-moderne-et-contemporaine-2011-3-page-90.htm?contenu=article>

Code civil des Français 1804. In: *Wikisource* [online]. [cit. 2020-02-03]. Dostupné z: https://fr.wikisource.org/wiki/Code_civil_des_Français_1804/Texte_entier

CONDORCET, Jean-Antoine-Nicolas de Caritat. *Sur l'admission des femmes au droit de cité ([Reprod.]) / [par M. Condorcet]* [online]. Paris: s.n.] (Paris), 1789 [cit. 2020-02-03]. Dostupné z: <https://gallica.bnf.fr/ark:/12148/bpt6k426734/f6.image>

Constitution de 1791. In: *Conseil constitutionnel* [online]. Paris: Conseil constitutionnel [cit. 2019-10-30]. Dostupné z: <https://www.conseil-constitutionnel.fr/les-constitutions-dans-l-histoire/constitution-de-1791>

Constitution de la République française: 2020. Paris: Dalloz, 2019. ISBN 2-247-18853-2.

CROSEMARIE, Pierrette. 1968-2008: évolution et prospective de la situation des femmes dans la société française: Rapport public. *Communication du Conseil économique, social et environnemental* [online]. Délégation aux droits des Femmes et à l'égalité des chances entre hommes et femmes, 2009, 1-166 [cit. 2020-04-23]. Dostupné z: <https://www.vie-publique.fr/sites/default/files/rapport/pdf/094000093.pdf>

DE GOUGES, Olympe. Déclaration des droits de la femme et de la citoyenne. In: MORIN-ROTUREAU, Évelyne. *Combats de femmes 1789-1799: La Révolution exclut les citoyennes* [online]. Paris: Autrement, 2003, s. 223-226 [cit. 2019-10-29]. Dostupné z: <https://www.cairn.info/combats-de-femmes-1789-1799--9782746703971-page-223.htm>

Déclaration des Droits de l'Homme et du Citoyen de 1789. In: *Conseil constitutionnel* [online]. Paris: Conseil constitutionnel [cit. 2019-10-30]. Dostupné z: <https://www.conseil-constitutionnel.fr/le-bloc-de-constitutionnalite/declaration-des-droits-de-l-homme-et-du-citoyen-de-1789>

DIÉBOLT, Evelyne. Les femmes catholiques: entre Église et société. CHADWICK, Kay. *Catholicism, Politics and Society in Twentieth-Century France* [online]. Liverpool: Liverpool University Press, 2000, s. 219-243 [cit. 2020-04-19]. ISBN 9781846312779. Dostupné z: https://www-cambridge-org.ezproxy.is.cuni.cz/core/services/aop-cambridge-core/content/view/50D2AFD99F147DAD51D3894019D9EC25/9781846312779c10_p219-243_CBO.pdf/les_femmes_catholiques_entre_eglise_et_societe.pdf

DUSSEAULX, Anne-Charlotte. Pourquoi seulement 16,9% des maires sont des femmes en France. *Le Journal du Dimanche* [online]. 2020 [cit. 2020-05-11]. Dostupné z: <https://www.lejdd.fr/Politique/municipales-ou-sont-les-femmes-3951058>

Elles Marchent. *La République En Marche* [online]. Paris: La République En Marche! 2016 [cit. 2019-02-23]. Dostupné z: <https://en-marche.fr/emmanuel-macron/le-programme/egalite-hommes-et-femmes>

En Marche: Le programme d'Emmanuel Macron pour l'égalité entre les femmes et les hommes: La loi a changé, maintenant la vie doit changer. *En Marche* [online]. Paris: La République en Marche!, 2016 [cit. 2020-04-14]. Dostupné z: <https://en-marche.fr/emmanuel-macron/le-programme/egalite-hommes-et-femmes>

FAYOLLE, Sandra. Réagir aux premiers votes des femmes. Le cas du Parti communiste français. *Cahiers d'histoire: Revue d'histoire critique* [online]. 2005, **2005**(94-95), 223-239 [cit. 2020-05-09]. Dostupné z: <https://journals.openedition.org/chrhc/1213>

GARRIGOU, Alain. *Histoire sociale du suffrage universel en France: 1848-2000*. Paris: Éditions du Seuil, 2002. ISBN 2-02-051082-0.

GIBSON, Ralph. Le catholicisme et les femmes en France au XIXe siècle. *Revue d'histoire de l'Église de France* [online]. 1993, **79**(202), 63-93 [cit. 2020-04-15]. Dostupné z: https://www.persee.fr/docAsPDF/rhef_0300-9505_1993_num_79_202_1095.pdf

Gouvernement: La composition du gouvernement. *Gouvernement* [online]. Paris: 2020 [cit. 2020-04-28]. Dostupné z: <https://www.gouvernement.fr/composition-du-gouvernement>

GUÉRAICHE, William. Les femmes politiques de 1944 à 1947: quelle libération? *Clio. Femmes, Genre, Histoire* [online]. 1995, **1995**(1) [cit. 2020-02-07]. Dostupné z: <https://journals.openedition.org/cliio/521>

Haut Conseil à l'égalité: 40,0 % de femmes candidates aux élections législatives: un recul de la parité! *Haut Conseil à l'égalité*[online]. Paris: 2012 [cit. 2020-04-28]. Dostupné z: <http://www.haut-conseil-egalite.gouv.fr/parite/actualites/article/40-0-de-femmes-candidates-aux>

HERREROS, Romain. Législatives 2017: les candidates plus nombreuses qu'en 2012. *Huffington Post*[online]. 2017 [cit. 2020-04-29]. Dostupné z: https://www.huffingtonpost.fr/2017/05/23/legislatives-2017-les-candidates-plus-nombreuses-quen-2012_a_22105309/

HEWLETT, Nick. Voting in the Shadow of the Crisis. The French Presidential and Parliamentary Elections of 2012. *Modern & Contemporary France* [online]. 2012, **20**(4), 403-420 [cit. 2020-04-25].

DOI: 10.1080/09639489.2012.721184. Dostupné z: <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/09639489.2012.721184?scroll=top&needAccess=true&instName=Charles+University>

CHAPERON, Sylvie. The difficult struggle for women's political rights in France. RODRÍGUEZ-RUIZ, Blanca a Ruth RUBIO-MARÍN. *The Struggle for Female Suffrage in Europe: Voting to Become Citizens*. Brill, 2012, s. 305-319. ISBN 978-9004224254.

JACQUEMOND, Louis-Pascal a Matthieu PERRINAUD. Quelle place pour la femme sous le régime de Pétain? *La Montagne* [online]. 2017 [cit. 2020-02-05]. Dostupné z: https://www.lamontagne.fr/vichy-03200/actualites/quelle-place-pour-la-femme-sous-le-regime-de-petain_12640024/

KROOK, Mona Lena, Joni LOVENDUSKI a Judith SQUIRES. Western Europe, North America, Australia and New Zeland – Gender quotas in the context of citizenship models. DAHLERUP, Drude. *Women, Quotas and Politics*. Abingdon: Routledge, 2006, s. 194-221. ISBN 0-415-37549-5.

L'Europe nouvelle: revue hebdomadaire des questions extérieures, économiques et littéraires [online]. Paris, 1918-1929, **1918** [cit. 2020-02-04]. Dostupné z: <https://gallica.bnf.fr/ark:/12148/cb32771271m/date>

La Voix des femmes: journal socialiste et politique: organe des intérêts de toutes [online]. 1848 [cit. 2020-02-03]. Dostupné z: <https://gallica.bnf.fr/ark:/12148/bpt6k8986454/fl.image>

LADRIÈRE, Paul. Religion, morale et politique: le débat sur l'avortement. *Revue française de sociologie* [online]. 1982, **23**(3), 417-454 [cit. 2020-04-21]. Dostupné z: https://www.jstor.org/stable/3320988?Search=yes&resultItemClick=true&searchText=avortement&searchText=église&searchText=1974&searchUri=%2Faction%2FdoBasicSearch%3FQuery%3Davortement%2B%25C3%25A9glise%2B1974%26amp%3Bacc%3Don%26amp%3Bwc%3Don%26amp%3Bfc%3Doff%26amp%3Bgroup%3Dnone&ab_segments=0%2Fbasic_SYC-5152%2Fcontrol&seq=1#metadata_info_tab_contents

Legifrance, Gouvernement: *Loi no 99-585 du 12 juillet 1999 tendant à la création de délégations parlementaires aux droits des femmes et à l'égalité des chances entre les hommes et les femmes*. In: Paris, 1999, ročník 99, číslo 585. Dostupné také z: <https://www.legifrance.gouv.fr/affichTexte.do?cidTexte=JORFTEXT000000577712&fastPos=1&fastReqId=1504875647&categorieLien=id&oldAction=rechTexte>

Loi du 22 décembre 1789 relative à la constitution des assemblées primaires et des assemblées administratives: SECTION I. — De la formation des assemblées pour l'élection des représentants à l'Assemblée nationale. [online]. 1789 [cit. 2020-02-02]. Dostupné z: <http://www.assemblee-nationale.fr/histoire/images-decentralisation/decentralisation/loi-du-22-decembre-1789-.pdf>

MALGORN, Bernadette. *Préfète de région: un métier d'avenir?* [online]. 2013 [cit. 2020-05-11]. Dostupné z: <http://www.bernadette-malgorn.fr/wp-content/uploads/2013/02/Préfète-de-région-lundisENA.pdf>

Ministère de l'Intérieur: Résultats des élections législatives 2012. *Ministère de l'Intérieur* [online]. Paris: 2012 [cit. 2019-05-06]. Dostupné z: [https://www.interieur.gouv.fr/Elections/Les-resultats/Legislatives/elecresult_LG2012/\(path\)/LG2012/FE.html](https://www.interieur.gouv.fr/Elections/Les-resultats/Legislatives/elecresult_LG2012/(path)/LG2012/FE.html)

Ministère de l'Intérieur: Résultats des élections législatives 2017. *Ministère de l'intérieur* [online]. Paris: 2017 [cit. 2019-05-06]. Dostupné z: [https://www.interieur.gouv.fr/Elections/Les-resultats/Legislatives/elecresult_legislatives-2017/\(path\)/legislatives-2017/FE.html](https://www.interieur.gouv.fr/Elections/Les-resultats/Legislatives/elecresult_legislatives-2017/(path)/legislatives-2017/FE.html)

MOUNIER, Jean-Luc. Daddy killed mummy: Women take to Paris streets with anti-femicide poster campaign. *France24* [online]. 2019 [cit. 2020-04-30]. Dostupné z: <https://www.france24.com/en/20190909-france-femicide-daddy-killed-mummy-women-paris-streets-poster-campaign>

MOUSSET, Sophie. *Olympe de Gouges et les droits de la femme*. Paris: Ed. du Félin, 2003. ISBN 2-86645-495-2.

MURRAY, Rainbow. Fifty Years of Feminising France's Fifth Republic. *Modern & Contemporary France* [online]. 2008, **16**(4), 469-482 [cit. 2020-04-19]. DOI: 10.1080/09639480802413405. ISSN 0963-9489. Dostupné z: <http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/09639480802413405>

MURRAY, Rainbow, Mona Lena KROOK a Katherine A.R. OPELLO. Why Are Gender Quotas Adopted? Party Pragmatism and Parity in France. *Political Research Quarterly* [online]. 2012, **65**(3), 529-543 [cit. 2020-04-24]. Dostupné z: <https://journals.sagepub.com/doi/pdf/10.1177/1065912911414590>

Observatoire des inégalités: La part des femmes progresse à l'Assemblée et au Sénat. *Observatoire des inégalités* [online]. 2018, 4. 12. 2018 [cit. 2020-03-31]. Dostupné z: <https://www.inegalites.fr/paritefemmeshommespolitique>

PALMISTE, Clara. Le vote féminin et la transformation des colonies françaises d'Amérique en départements en 1946. *Nuevo Mundo Mundos Nuevos* [online]. 2014, 1-22 [cit. 2020-05-11]. Dostupné z: <https://journals.openedition.org/nuevomundo/66842#tocto2n1>

PAOLETTI, Marion. Femmes et partis politiques. MARUANI, Margaret. *Femmes, genre et sociétés: L'état des savoirs* [online]. Paris: La Découverte, 2005, s. 315-322 [cit. 2020-04-24]. ISBN 9782707144126. Dostupné z: <https://proxy.sciencespobordeaux.fr:2061/femmes-genre-et-societes--9782707144126.htm>

PEROTTINO, Michel. *Francoúzký politický systém*. Praha: Slon, 2005. Politické systémy. ISBN 80-864-2948-2.

PRAUD, Jocelyne. La seconde vague féministe et la féminisation du Parti socialiste français et du Parti québécois. *Politique et Sociétés* [online]. 1998, 17(1-2), 71-90 [cit. 2020-04-21]. Dostupné z: <https://www.erudit.org/en/journals/ps/1998-v17-n1-2-ps2491/040100ar.pdf>

REYNOLDS, Sian. Women and the Popular front in France: The case of the three women ministers. *French History* [online]. 1994, 8(2), 196–224 [cit. 2020-02-05]. Dostupné z: <https://academic.oup.com/fh/article/8/2/196/543351>

ROCHEFORT, Florence. À propos de la libre-disposition du salaire de la femme mariée, les ambiguïtés d'une loi (1907). *Clio. Histoire, femmes et sociétés* [online]. 1998, 1998(7) [cit. 2020-02-04]. Dostupné z: <https://journals.openedition.org/clio/1324#text>

ROCHEFORT, Florence. Laïcisation des mœurs et équilibres de genre. Le débat sur la capacité civile de la femme mariée (1918-1938). *Vingtième Siècle. Revue d'histoire* [online]. 2005, 2005/3(87), 129-141 [cit. 2020-02-05]. Dostupné z: <https://www.cairn.info/revue-vingtieme-siecle-revue-d-histoire-2005-3-page-129.htm?contenu=article>

ROUSSO, Henry. *Le Régime de Vichy*. Paris: Presses Universitaires de France, 2007. ISBN 978-2-13-054077-9.

RUBIO-MARÍN, Ruth. The achievement of female suffrage in Europe: on women's citizenship. *International Journal of Constitutional Law* [online]. 2014, 12(1), 4-34 [cit. 2020-04-14]. ISSN 1474-2640. Dostupné z: <https://academic.oup.com/icon/article/12/1/4/628588>

Union Interparlementaire: Pourcentage de femmes dans les parlements nationaux. In: *Union Interparlementaire: Parline UIP* [online]. Geneve: 2020 [cit. 2020-03-31]. Dostupné z: <https://data.ipu.org/fr/women-ranking?month=3&year=2020>

VEIL, Simone. *Les hommes aussi s'en souviennent: Une loi pour l'Histoire*. Stock, 2004. ISBN 2-234-05720-5.

WADIA, Khursheed. Femmes de culture musulmane et participation politique: En France et en Grande-Bretagne. *Hommes & migrations: Revue française de référence sur les dynamiques migratoires* [online]. 2012, **2012**(1299), 24-31 [cit. 2020-05-11]. Dostupné z: <https://journals.openedition.org/hommesmigrations/1403#tocto1n2>

Seznam zkratek

ENA	Ecole nationale d'administration
FG	Front de gauche (Levicová fronta)
GDR	Groupe de la Gauche démocrate et républicaine
GE/ECO	Groupe Écologiste
LaReM	Groupe La République en Marche
LR	Les Républicains
MoDem	Mouvement démocrate (Demokratické hnutí), také politická skupina
MRP	Mouvement républicain populaire (Lidové republikánské hnutí)
OSN	Organizace spojených národů
PCF	Parti communiste français (Francouzská komunistická strana)
PRL	Parti républicain de la liberté (Republikánská strana svobody)
PS	Parti socialiste (Socialistická strana)
ReM	République en Marche (Republika v pohybu)
RN (FN)	Rassemblement national - Front national (Národní sdružení – Národní fronta)
RPR	Rassemblement pour la République
RRDP	Groupe Radical, Républicain, Démocrate et Progressiviste
SFIO	Section française de l'Internationale ouvrière
SRC	Groupe Socialiste, Républicain et citoyen
UDI	Groupe Union des démocrates et indépendants (UDI, Agir et Indépendants)
UMP	Union pour un mouvement populaire (Unie pro lidové hnutí)

Teze bakalářské práce

Institut politologických studií FSV UK Teze BAKALÁRSKÉ diplomové práce

TUTO ČÁST VYPLŇUJE STUDENT/KA:**Příjmení a jméno diplomantky/diplomanta:**

Alžběta Součková

Razítko podatelny:**Imatrikulační ročník diplomantky/diplomanta:**

2017/2018

E-mail diplomantky/diplomanta:

79086981@fsv.cuni.cz

Studijní obor/forma studia:

Politologie a mezinárodní vztahy/prezenční

Předpokládaný název práce v češtině:

Zastoupení žen ve francouzských parlamentních volbách v letech 2012 a 2017

Předpokládaný název práce v angličtině:

Representation of women in the French parliamentary elections in 2012 and 2017

Předpokládaný termín dokončení (semestr, akademický rok – vzor: ZS 2012/2013):(diplomovou práci je možné odevzdat nejdříve po dvou semestrech od schválení tezí)

LS 2019/2020

Základní charakteristika tématu a předpokládaný cíl práce (max. 1000 znaků):

Ve své bakalářské práci bych chtěla porovnat zastoupení žen ve francouzských parlamentních volbách v letech 2012 a 2017 a to jak zastoupení žen, jakožto kandidátek do Národního shromáždění, tak i posléze jejich reprezentaci a funkce mezi zvolenými poslanci. Cílem práce bude potvrdit, nebo vyvrátit hypotézu, že zastoupení žen ve francouzském národním shromáždění se v čase proměňuje. Zároveň bych se ráda zaměřila na příčiny této postupné změny. Konkrétně mimo jiné na to, zda má na zvýšení počtu žen ve francouzské politice podíl politika rovnosti hnutí République en Marche, nebo jsou příčinou jiné (další) faktory.

Hlavní výzkumné otázky:

Jak se proměnil počet žen ve francouzském Národním shromáždění mezi volbami v roce 2012 a 2017?

Jaké jsou faktory ovlivňující počet žen v Národním shromáždění?

Má na počet žen v Národním shromáždění vliv stranická politika hnutí ReM Emmanuela Macrona?

Předpokládaná struktura práce (rozdělení do jednotlivých kapitol a podkapitol se stručnou charakteristikou jejich obsahu):**Úvod****I. Teoretická část**

Zastoupení žen v politice v kontextu francouzského politického systému

II. Analýza zastoupení žen ve volbách 2012 a 2017

Kvantitativní analýza – počet žen

Kvalitativní analýza – „důležitost“ jednotlivých žen v politice

Závěr**Vymezení zpracovávaného materiálu (např. konkrétní titul periodika a období jeho analýzy):**

Chtěla bych se soustředit převážně na volby do Národního shromáždění, a to v letech 2012 a 2017. Pro lepší představu bych zároveň ráda dosadila trend zvyšování počtu žen v politice do širšího časového kontextu, což by mělo zahrnovat postupný vývoj volebního práva a angažovanosti žen ve francouzské politice v průběhu 19. a 20. století až do současnosti.

V analýze počtu žen ve francouzském Národním shromáždění nepůjde o čistě kvantitativní analýzu, ale částečně také kvalitativní, ve smyslu užitečnosti a důležitosti žen, které se do Národního shromáždění dostaly.

Základní literatura

Elles Marchent. *La République En Marche* [online]. Paris: La République En Marche!, 2016 [cit. 2019-02-23]. Dostupné z: <https://en-marche.fr/elles-marchent>

GARRIGOU, Alain. *Histoire sociale du suffrage universel en France: 1848-2000*. Seuil, 2002. ISBN 2-02-051082-0.

HEWLETT, Nick. Voting in the Shadow of the Crisis. The French Presidential and Parliamentary Elections of 2012. *Modern & Contemporary France*[online]. 2012, 26.8.2012, **20**(4), 403-420 [cit. 2019-05-06]. ISSN 1469-9869. Dostupné z: <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/09639489.2012.721184?scroll=top&needAccess=true>

KROOK, Mona Lena a Sarah CHILDS. *Women, gender, and politics: a reader*. New York: Oxford University Press, 2010. ISBN 978-0-19-536880-2.

La part des femmes progresse à l'Assemblée et au Sénat. *Observatoire des inégalités* [online]. Tours, 2018, 4. 12. 2018 [cit. 2019-02-26]. Dostupné z: <https://www.inegalites.fr/paritefemmeshommespolitique>

LIATARD, Séverine. *Les femmes politiques: en France, de 1945 à nos jours*. Paris: Éditions Complexe, 2008. ISBN 28-048-0142-X.

MOSSUZ-LAVAU, Janine. LE VOTE DES FEMMES EN FRANCE (1945-1993). *Revue française de science politique* [online]. 1993, 43(4), 673-689 [cit. 2019-05-06]. Dostupné z: https://www.jstor.org/stable/43119207?seq=1#page_scan_tab_contents

MURRAY, Rainbow, Mona Lena KROOK a Katherine A. R. OPELLO. Why Are Gender Quotas Adopted? Party Pragmatism and Parity in France. *Political Research Quarterly* [online]. 2011, 6.9.2011, 65(3), 529-543 [cit. 2019-05-06]. Dostupné z: <https://journals.sagepub.com/doi/full/10.1177/1065912911414590>

Résultats des élections législatives 2012. *Ministère de l'Intérieur* [online]. Paris: Ministère de l'Intérieur, 2012 [cit. 2019-05-06]. Dostupné z: [https://www.interieur.gouv.fr/Elections/Les-resultats/Legislatives/elecresult_LG2012/\(path\)/LG2012/FE.html](https://www.interieur.gouv.fr/Elections/Les-resultats/Legislatives/elecresult_LG2012/(path)/LG2012/FE.html)

Résultats des élections législatives 2017. *Ministère de l'intérieur* [online]. Paris: Ministère de l'intérieur, 2017 [cit. 2019-05-06]. Dostupné z: [https://www.interieur.gouv.fr/Elections/Les-resultats/Legislatives/elecresult_legislatives-2017/\(path\)/legislatives-2017/FE.html](https://www.interieur.gouv.fr/Elections/Les-resultats/Legislatives/elecresult_legislatives-2017/(path)/legislatives-2017/FE.html)

Diplomové práce k tématu (seznam bakalářských, magisterských a doktorských prací, které byly k tématu obhájeny na UK, případně dalších oborově blízkých fakultách či vysokých školách za posledních pět let):

JENŠOVSKÝ, Petr. *Prezidentské a parlamentní volby ve Francii v roce 2012*. Brno, 2013. Diplomová práce. Masarykova univerzita, Fakulta sociálních studií. Vedoucí práce Mgr. Michal Pink, Ph.D.

Datum / Podpis studenta/ky

Alžběta Součková

TUTO ČÁST VYPLŇUJE PEDAGOG/PEDAGOŽKA:

Doporučení k tématu, struktuře a technice zpracování materiálu:

Případné doporučení dalších titulů literatury předepsané ke zpracování tématu:

Potvrzuji, že výše uvedené teze jsem s jejich autorem/kou konzultoval(a) a že téma odpovídá mému oborovému zaměření a oblasti odborné práce, kterou na FSV UK vykonávám.

Souhlasím s tím, že budu vedoucí(m) této práce.

Příjmení a jméno pedagožky/pedagoga

.....
Datum / Podpis pedagožky/pedagoga

TEZE JE NUTNO ODEVZDAT VYTIŠTĚNÉ, PODEPSANÉ A VE DVOU VYHOTOVENÍCH DO TERMÍNU UVEDENÉHO V HARMONOGRAMU PŘÍSLUŠNÉHO AKADEMICKÉHO ROKU, A TO PROSTŘEDNICTVÍM PODATELNY FSV UK. PŘIJATÉ TEZE JE NUTNÉ SI VYZVEDNOUT V SEKRETARIÁTU PŘÍSLUŠNÉ KATEDRY A NECHAT VEVÁZAT DO OBOU VÝTISKU DIPLOMOVÉ PRÁCE.

TEZE SCHVALUJE NA IPS VEDOUcí PŘÍSLUŠNÉ KATEDRY.